

Amnesty press

NR 2
2022

AVRÄTTNINGAR
ÖKAR IGEN

SID 38

THAILAND: HATET
MOT AMNESTY

SIDAN 46

TEMA UKRAINA

ATTACKERAT

LAND

Den 24 februari vaknade Europa upp till krig med sönderbombade städer, fasansfulla krigsbrott och den största flyktingströmmen sedan 1945. SIDAN 8

Principer i fritt fall

Sveriges statsminister *Magdalena Andersson* och Natos generalsekreterare *Jens Stoltenberg* träffades på Harpsund den 13 juni. Efter mötet uttryckte Stoltenberg förhoppningar om att nya signaler från Sverige ska underlätta för Turkiets president *Recep Tayyip Erdoğan* att acceptera ansökan från Sverige om att få bli medlem i Nato.

Regeringen hade i utrikesdeklarationen den 10 juni gjort klart att det planerade inträdet i Nato innebär att Sverige kan börja med krigsmaterielexport till Turkiet. Den 7 juni röstade Europaparlamentet om att "på grund av Turkiets militariserade utrikespolitik uppmana medlemsländerna att stoppa all vapenexport till Turkiet". Socialdemokraterna i parlamentet, inklusive de svenska ledamöterna, röstade för förslaget som dock inte gick igenom.

Sedan i maj har Erdoğan hotat med en storskalig invasion i norra Syrien dit en miljon flyktingar i Turkiet ska flyttas när det kurdiska motståndet har besegrats. Samtidigt har språkbruket mot Grekland trappats upp med hot om en upprepning av 1922 års katastrof då grekerna fördrevs från västra Turkiet.

Det går snabbt nu när tidigare principer är i fritt fall för att blidka Erdoğan. På Harpsund välkomnade Stoltenberg beskedet från Magdalena Andersson att lagarna mot terrorism skärps hela tiden.

ULF B
ANDERSSON

Chefredaktör

FOTO: SANDRA JOHNSON

– De signaler Sverige har gett de senaste dagarna hjälper till och de visar att Sverige och Finland är beredda att konkret besvara farhågor om terrorism. De visar att Sverige bekämpar terrorism och är beredd att samarbeta med alla allierade i det, sade Natochefen.

Vad Erdoğan menar med terrorism illustrerades den 13 juni av en sammanställning från OMCT, Världsorganisationen mot tortyr. Turkiet har använt kampen mot terrorism och lagstiftning om nationell säkerhet för att begränsa rättigheter och tysta röster från människorättsförfarare, anser OMCT. Enbart under de tre sista månaderna av 2021 drabbades inte mindre än 1 220 människorättsförfarare av rättsliga trakasserier eller repressalier.

– Kvinnor och män som bevakar respekten för våra rättigheter och friheter spelar också en viktig roll för att skydda samhällen från terroristhandlingar, sade *Gerald Staberock*, generalsekreterare i OMCT. Det är ironiskt att det är dessa människor som de turkiska myndigheterna har gjort till måltavla genom att underminera kampen mot terrorism för att krossa varje form av avvikande åsikt.

Det är denna regim som nu presenterar långa listor vad Sverige måste göra för att Erdoğan ska bli nöjd.

AMNESTY PRESS är ett forum för information och diskussion kring mänskliga rättigheter samt de områden som faller inom ramen för Amnestys globala och övergripande prioriteringar. Amnesty Press leds av en självständig redaktör som också är ansvarig utgivare. Artiklar representerar inte nödvändigtvis Amnestys åsikter. Det gäller även annonsmaterial, till exempel bilagor. Amnesty Press utges av Amnesty International, svenska sektionen.

REDAKTION: Ulf B Andersson, redaktör, ansvarig utgivare. Malin Engman (layout), Lisa Olsson (sociala medier). GRAFISK FORM/AD: A4/Lotta Lundin. REPRO: A4/Lotta Lundin. ADRESS: Box 4719, 116 92 Stockholm. TELEFON: 08-729 02 00, fax: 08-729 02 01. E-POST: ap@amnesty.se HEMSIDA: amnestypress.se SVENSKA SEKTIONEN: Plusgiro 900072-0, bankgiro 900-0720.

PRENUMERATION: 200 kr. TRYCKERI: V-TAB AB, Vimmerby, 2022. PRESSLÄGGNING: 13 juni 2022. Ut kommer med fyra nummer 2022. MANUSSTOPP 3/2022: 8 augusti 2022. HOS LÄSARNA: 9 september 2022. ISSN: 0284-7108. Detta nummer trycks i 81 896 exemplar. ANNONSER: annonser@amnesty.se OMSLAG: Lotta Lundin

BOMBAD STAD. I Charkiv har många bostadshus förstörts i ryska anfall.

FOTO: AMNESTY

ÖVER 25 ÅRS KAMP

40 Sedan 1995 har *Azza Soliman* kämpat för kvinnors rättigheter i Egypten. Trots förföljelse från myndigheterna vägrar hon ge upp.

DIGITALT ÅRSMÖTE IGEN

44 Den 9-15 maj samlades svenska Amnesty åter vid datorerna till ett digitalt årsmöte. *Parul Sharma* omvaldes som ordförande.

HATET MOT AMNESTY

46 I Thailand möter Amnesty ett växande motstånd och i namninsamlingar och vid demonstrationer krävs att Amnesty ska stängas.

DESSUTOM

6 **GODA NYHETER**
Dennis Christensen fri efter fem år.

38 **NU**
Dödsdomar och avrättningar ökade 2021.

56 **SAGT & GJORT**
Miljöförfarare fick Per Anger-priset.

TEMA UKRAINA

1 **10-17 MOLDAVIEN.** I Moldavien finns en oro för att konflikten ska sprida sig och i Transnistrien finns sedan 1992 ryska soldater.

2 **18-20 FRÅN UKRAINA TILL SVERIGE.** En grupp romer från Ukraina tas emot i Källered.

3 **21-23 RYSK MEDIA BLOCKERAS.** EU:s beslut att censurera ryska medier möter kritik.

4 **24-32 FARLIGT UPPDRAG.** För Ukrainas journalister innebär kriget en ny roll.

5 **33-35 MÅLTAVLA.** Ukrainas hbtqi-rörelse kämpar för vunna rättigheter.

6 **36-37 AMNESTY OCH KRIGET.** Amnesty har tagit ställning mot den ryska aggressionen.

VAPNEN HAR TYSTNAT

UNGA JEMENITER DELTAR den 3 juni på Sanaas gator i FN:s världscykel dag som globalt vill lyfta fram cykel som ett hållbart transportsätt.

I sista stund lyckades den svenske diplomaten *Hans Grundberg*, som är FN:s särskilda sändebud i Jemen, den 2 juni få till stånd en förlängning i två månader av den vapenvila som har gällt i Jemen sedan 2 april. Hans Grundberg meddelade att den förlängda vapenvilan innebär en "sällsynt gnutta hopp" för landet där kriget har lett till den värsta humanitära krisen i världen.

Sedan vapenvilan började gälla har vapnen tystnat och vissa framsteg har noterats då civila flyg återigen når huvudstaden Sanaa, som kontrolleras av houthi-rebellerna. Bränslefartyg har också kunnat anlöpa hamnen i rebellkontrollerade Hodeidah som kontrolleras av rebellerna. Däremot har frågan om öppnade vägar till den regeringskontrollerade staden Taiz, som har belägrats i flera år, ännu inte lösts.

Konflikten i Jemen inleddes hösten 2014 då houthi-rebeller tog kontroll över Sanaa. I mars 2015 intervenerade en koalition ledd av Saudiarabien och Förenade Arabemiraten på regeringssidan. Enligt FN har omkring 377 000 personer dött i konflikten.

FN har varnat för att över hälften av befolkningen hotas av hunger och hjälporganisationer säger att krisen förvärras av prishöjningar orsakade av Ukrainakriget och den torka som drabbat Jemen.

ULF B ANDERSSON
FOTO: YAHYA ARHAB/EPA/TT

DANSK FRIGIVEN
I RYSSLAND

 RYSSLAND. Den 25 maj deporterades dansken **Dennis Christensen** och hans fru **Irina** från Ryssland och anlände till Danmark. Dennis Christensen, som bott i Ryssland sedan 1995, tillhör Jehovas vittnen.

Han greps under en bibelläsning 2017 sedan Ryssland förbjöd Jehovas vittnen att verka med hänvisning till extremism. Runt 175 personer i samfundet greps i samband med förbudet, varav många dömdes till fängelsestraff. År 2019 dömdes Dennis Christensen till sex års fängelse. Den 23 juni 2020 beslöt en domstol i Lgov att han skulle frigges och straffet omvandlas till böter men åklagaren överklagade den domen och han blev kvar i fängelse.

Amnesty har kampanjat för att Dennis Christensen ska frigges. Enligt Amnesty är fortfarande 91 medlemmar i samfundet fängslade och Amnesty betraktar dem som samvetsfångar. **IIII**

HISTORISK
STATSCHEF

 SAN MARINO. Den 1 april blev Paolo Rondelli historisk. Han är öppet homosexuell och tillträdde då som statschef i landet. San Marino har ett unikt system med statschef, som kallas regerande kaptenerna (Capitani Reggenti). Ämbetet utövas av två personer samtidigt, och regerande utses av regeringen för en sexmånadersperiod åt gången.

Paolo Rondelli Flera länder; Belgien, Irland, Luxemburg och Serbien har under senare år haft premiärministrar som varit öppet homosexuella men San Marino blev först med en statschef, konstaterar Pink News. **IIII**

Guldmedalj
till Gui Minhai

 VID VINTER-OS i Peking vann den svenske skridskoåkaren **Nils van der Poel** guld både på 5 000 meter och 10 000 meter. Olympiska spelen i Peking omgärdades av diskussioner kring det politiska förtrycket i Kina och idrottens förhållande till mänskliga rättigheter. Vid hemkomsten till Sverige meddelade Nils van der Poel att han beslutat att skänka en av sina två guldmedaljer till **Gui Minhai**, den svenske bokförläggaren som sitter fängslad i Kina.

– Jag talar inte för alla olympier, men jag och mina vänner inom idrotten har ägnat hela livet åt att sträva mot toppen och den kinesiska regeringen utnyttjar våra drömmar som ett politiskt vapen för att legitimera sin regim, sade Nils van der Poel i ett pressmeddelande från Amnesty International.

Han förklarade varför han beslutat att skänka bort en medalj:

– Det blev personligt för mig och jag kände mig utnyttjad. Jag önskar att människorättskränkningar i Kina minskar och att Gui Minhai frigges. Det är mycket begärt, men det är det enda rimliga att önska sig.

Amnesty International välkomnade beslutet att ge OS-guld till Gui Minhai.

– Genom sin modiga hand-

ling visar Nils van der Poel att han både är en OS-hjälte och en förkämpe för mänskliga rättigheter. Som värd för OS har Kina velat visa en välputsad fasad, men Nils riktar strålkastarljuset mot bristen på mänskliga rättigheter. Det här sänder ett tydligt budskap till Kina om att förföljelse av fredliga kritiker inte accepteras av omvärlden, sade **Maja Åberg**, policyrådgivare och sakkunnig på Kina på Amnesty Sverige.

Vid ett möte den 24 februari lämnade Nils van der Poel över sitt OS-guld från Beijing till Gui Minhais dotter **Angela Gui**, som under lång tid kämpat för sin fars frigivande.

SVERIGES INTEGRATIONS- och migrationsminister **Anders Ygeman** hyllade Nils van der Poels beslut.

– Det är naturligtvis en otroligt fin gest av en av våra mest framstående idrottsmän, sade Anders Ygeman på en pressträff. Eftersom han har kämpat i stort sett dygnet runt i många, många år och gått igenom stora uppostringar för att få den där medaljen är det naturligtvis en jättefin gest att han är beredd att offra den för det som han ser som ett högre syfte.

Den svenska medborgaren Gui Minhai kidnappades från sin semesterbostad i Thailand och fördes till Kina hösten 2015.

GULD. Nils van der Poel överlämnar sin guldmedalj till Angela Gui den 24 februari.
FOTO: PRIVAT/AMNESTY

Vid den tiden drev han ett förlag och bokhandeln Causeway Bay Books i Hongkong. Både förlaget och bokhandeln var kända för att publicera och sälja regimkritiska böcker, varav många är förbjudna i Kina.

I OKTOBER 2017 släpptes Gui Minhai ur fängelse men fick inte lämna Kina, och tvingades att regelbundet rapportera till polisen. I januari 2018 greps han igen då han reste till Peking i sällskap av två svenska diplomater för att söka sjukvård. Efter en bristfälligt rättegång dömdes

han den 25 februari 2020 till 10 års fängelse på grundlösa anklagelser om spioneri.

– Amnesty uppmanar nu både Sveriges regering och andra länder att följa Nils van der Poels exempel genom att intensifiera sina ansträngningar för frigivningen av Gui Minhai och öka pressen på Kina att stänga lägren i Xinjiang, frigge de som fängslats för att ha använt sin yttrandefrihet och avskaffa dödsstraffet, sade Maja Åberg.

ULF B ANDERSSON

FOTO: PRIVAT/AMNESTY

DÅTID. Raif Badawi på en bild innan han fängslades.

RAIF BADAWI FRI

 SAUDIARABIEN. Den 11 mars meddelades att den saudiarabiske bloggaren **Raif Badawi** har frigetts. Han hade då tvingats avtjäna sitt straff på tio års fängelse och fick sitta kvar i fängelse ytterligare elva dagar. 2012 greps han och dömdes då också till 1 000 piskrapp men endast 50 av dessa verkställdes.

Flera organisationer, däribland Amnesty International, har kampanjat för Raif Badawis frigivning och han blev en symbol för förtrycket i Saudiarabien. Han hade 2008 startat "Liberal Saudi Network" för diskussioner på internet om religion och politik. Han dömdes för att ha "förolämpat islam". Hans fru, **Ensaf Haidar**, lever i exil i Kanada med parets tre barn. I Raif Badawis straff ingår också ett tioårigt reseförbud och både Amnesty och Reportrar utan gränser har lovat att arbeta för att detta upphävs. **IIII**

Tack för stödet.

Den 24 april frigavs den egyptiske journalisten **Mohamed Salah** efter att ha suttit godtyckligt fängslad i 29 månader. Han tackade Amnestys medlemmar och supportrar för allt stöd till honom och andra som har fängslats för sina åsikter och sade att "ni har varit en röst för oss inne i fängelser".

Lviv

Butja

Kiev

Charkiv

Donetsk

Mariupol

Cherson

Odessa

FOTON: GETTY IMAGES
KOLLAGE: LOTTA LUNDIN

TEMA UKRAINA

- 10-17 MOLDAVIEN.** I Moldavien finns en oro för att konflikten ska sprida sig och i Transnistrien finns sedan 1992 ryska soldater.
- 18-20 FRÅN UKRAINA TILL SVERIGE.** En grupp romer från Ukraina tas emot i Kålleröd.
- 21-23 RYSK MEDIA BLOCKERAS.** EU:s beslut att censurera ryska medier möter kritik.
- 24-32 FARLIGT UPPDRAG.** För Ukrainas journalister innebär kriget en ny roll.
- 33-35 MÅLTAVLA.** Ukrainas hbtqi-rörelse kämpar för vunna rättigheter.
- 36-37 AMNESTY OCH KRIGET.** Amnesty har tagit ställning mot den ryska aggressionen.

Rysslands invasion av Ukraina 24 februari har skapat förödelse av städer, talrika krigsbrott och den största flyktingströmmen sedan andra världskriget.

INVADERAT LAND

NÄSTA MÅL?

I 30 år har Ryssland hållit den pro-ryska utbrytarregionen Transnistrien i Moldavien om ryggen. Kriget som nu rasar i grannlandet Ukraina har ökat oron i Moldavien – inte minst efter att en rysk general pekat ut Transnistrien som en rysk måltavla.

TEXT & BILD: **HANNA STRID**

Alexandr Nichitenko är en stor man klädd i mörk kostym och välputsade skor. Han är inne på sitt elfte år som borgmästare i Varnita, ett stillsamt litet samhälle i östra Moldavien. Varnita har i trettio år varit den sista anhalten under den moldaviska regeringens kontroll innan den pro-ryska utbrytarrepubliken Transnistrien tar vid. Transnistrien bröt sig loss från Moldavien efter ett kort krig 1992 och sedan dess har det ryska inflytandet i regionen varit ett faktum. Floden Dnestr skiljer symboliskt de båda sidorna åt. Kriget i Ukraina har åter satt den frusna konflikten på kartan.

Borgmästaren Alexandr Nichitenko var en av dem som deltog i kriget på den moldaviska sidan. Alldeles intill stadshuset, där han har sitt kontor, finns ett monument över dem som stupade. Det första Alexandr Nichitenko säger efter att ha välkomnat Amnesty Press på sitt rymliga kontor är att han inte vill prata om politik. Samtalet börjar därför en aning trevande.

– Det är väldigt komplicerat. Ingen-

ting här är stabilt. De senaste 30 åren har positionerna varit låsta och det har inte skett någon förändring alls, säger Alexandr Nichitenko.

Alexandr Nichitenko sneglar på en platt-tv i motsatt sida av rummet. Under hela samtalet står en repris av Eurovision och surrar i bakgrunden. Senare ska Kalush Orchestra från Ukraina vinna årets tävling. För Alexandr Nichitenko har kriget inte förändrat hans arbete nämnvärt hittills. Men han varnar för att kriget i Ukraina kan

FÖRSIKTIG. Alexandr Nichitenko, borgmästare sedan elva år i Varnita, vill helst inte prata politik.

Moldavien, som är ett av Europas fattigaste länder, är det land som per capita tagit emot flest flyktingar från Ukraina.

komma att utveckla sig på samma sätt som konflikten med Transnistrien: att det aldrig tar slut.

Frågan om Transnistrien har de senaste 30 åren gått i baklås. Enligt Ion Manole, chef för organisationen Promo-Lex som har sitt kontor i Moldaviens huvudstad Chisinau, har Ryssland framgångsrikt ägnat de senaste 30 åren åt att konsolidera makten i Transnistrien. Hans organisation, som övervakar mänskliga rättigheter och demokratifrågor i hela Moldavien, beslutade sig 2015 för att inte längre resa till Transnistrien eftersom man inte vill provocera fram onödiga incidenter. Promo-Lex har hittills försvarat mer än 2 000 personer i 78 olika fall. Europadomstolen för mänskliga rättigheter i Strasbourg har avgjort 50 fall till Promo-Lex fördel.

– Tyskland och många andra EU-länder har velat köpa billig olja och gas. De har sett mellan fingrarna med mycket som Ryssland har gjort eller tillåtit pågå i exempelvis Transnistrien. Det krig vi ser i Ukraina idag är resultatet av den här slapphänta politiken. Samtidigt har Moldavien de senaste trettio åren misslyckats med att skapa en gemensam identitet. Till och med nu när kriget pågår finns det många i Moldavien som stöttar Ryssland, säger Ion Manole.

– Nu har intresset för Transnistrien vuxit.

Det är uppenbart att regionen är ett hot mot Ukraina och att det kan bli nästa destination som invaderas av Ryssland. Men problemet har varit detsamma i 30 år. Vårt krig 1992 är likt det i Ukraina. Det är samma brott, samma narrativ: vi kallades också för fascister. Vilka står näst på tur? frågar han retoriskt.

Sedan Ryssland invaderade Ukraina den 24 februari har oron för att Moldavien är nästa måltavla om Ukraina faller gått i vågor. Ukrainas president Volodymyr Zelenskyj varnade tidigt under kriget för det. Men mest påtaglig blev oron i slutet av april. Då utlöste en serie mystiska explosioner i ett TV-torn som sände rysk TV och en officiell byggnad i Transnistriens huvudstad Tiraspol massflykt. Twitterflödet fylldes med bilder på bilköer när många ville lämna utbrytarregionen.

Enligt östeuropaexperten Jakob Hedenskog vid Utrikespolitiska institutet (UI) är det mest sannolika att Ryssland ligger bakom explosionerna – något som konsekvent har förnekats samtidigt som man har beskyllt Ukraina för attackerna.

Jakob Hedenskog

MOLDAVIEN

HUVUDSTAD:
Chisinau

POLITIK: Efter första världskriget blev området Bessarabien en del av Rumänien. Efter uppgörelsen mellan Nazityskland och Sovjetunionen i augusti 1939 tillföll området Sovjet och i augusti 1940 utropades en moldavisk sovjetrepublik som sedan ockuperades av Tyskland och Rumänien under kriget. Vid Sovjetunionens upplösning 1991 blev Moldavien självständigt och 1994 röstade en stor majoritet mot en förening med Rumänien.

YTA: 33 846 km²
(Sverige 449 964 km²)

BEFOLKNING: 2,6 miljoner.

1 MOLDAVIEN

+ 9 MAJ

DEN 8 MAJ 1945 kapitulerade Tyskland och andra världskriget var över i Europa. På grund av tidskillnaden firas segerdagen den 9 maj i Ryssland.

+ MAIA SANDU

MAIA SANDU BLEV Moldaviens president den 24 december 2020 efter att ha vunnit den andra omgången av presidentvalet i november med 58 procent av rösterna. Hon tillhör det högerliberala partiet PAS, Partiet för handling och solidaritet, som vill att Moldavien går med i EU. PAS vann också parlamentsvalet i juli 2021 och fick egen majoritet med 63 av 101 mandat.

1945. Oksana, Maria och Natalia firade 9 maj – den så kallade segerdagen – i Moldaviens huvudstad Chişinău. De menar alla att kriget i Ukraina är mycket komplicerat.

Moldaviens pro-europeiska president Maia Sandu har varit mer diplomatisk i sina uttalanden och beskyllt ”rivaliserande grupper” inom Transnistrien. Det är inte bara i Transnistrien de pro-ryska krafterna finns. *Maia Sandu* vann med knapp marginal valet i Moldavien mot den samlade pro-ryska oppositionen 2020. Detta gör kriget i Ukraina till en komplicerad fråga i hela landet och inte bara i Transnistrien.

– Explosionerna skulle kunna vara en falsk-flagg-operation för att provocera fram ett ukrainskt anfall mot Transnistrien. Då skulle Ryssland kunna motivera att öppna en västlig front i kriget in i Ukraina. Något Ukraina enligt min bedömning vill göra sitt yttersta för att undvika, säger Jakob Hedenskog.

Enligt honom är det i nuläget inte troligt att kriget kommer spilla över på Moldavien eller andra forna sovjetiska republiker. Men på längre sikt är det Rysslands uttalade mål att utvidga sitt territorium. Jakob Hedenskog konstaterar att kriget ser ut att bli långdraget.

Något som också kablades ut av många internationella medier var den ryska generalen *Rustam Minnekajevs* uttalande den 22 april om att rysktalande befolkning i Transnistrien förtrycks. Om Ryssland tar kontroll över södra Ukraina skulle det vara ett sätt att

knyta samman Transnistrien med Ryssland, ansåg general Minnekajev.

När Amnesty Press besöker landet i maj tycks befolkningen ha tagit president Maia Sandus uppmaning om att behålla lugnet på allvar. I de många gröna parkerna i Chişinău dricker människor kaffe, motionerar och njuter av försommarsolen.

Trots att det moldaviska samhället är splittrat hade i mitten av maj över 460 000 flyktingar från Ukraina tagits emot med öppna armar. Det gör att Moldavien är det land som per capita (alltså i förhållande till befolkningsantalet) har tagit emot flest flyktingar.

Omkring 100 000 flyktingar är fortfarande kvar i landet. De flesta bor hemma hos moldaviska värdfamiljer.

Men när den 9 maj – den så kallade segerdagen – närmade sig var det många som lämnade huvudstaden Chişinău av rädsla för ett

attentat. Exakt vad för attentat man var orolig för tycks ha skiftat. Men i och med Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina är det inte helt okontroversiellt att fira Sovjetunionens seger över Nazityskland 1945.

Även om firandet den 9 maj inte ställdes in helt hade Maia Sandus regering infört förbud mot vissa symboler som anses hylla Ryssland och Sovjetunionen. Det gällde bland annat det orange-svarta Sankt Georgsbandet (efter det kristna helgonet Sankt Göran som dog år 303) som brukar knytas runt överarmen. Oppositionsledaren *Igor Dodon* kritiserade öppet förbudet och sade

FÖRBJUDET. Sankt Georgsbandet anses hylla Ryssland.

FOTO: GETTY IMAGES

FÖRBJUDNA SYMBOLER. Inför den 9 maj i år förbjöd den pro-europeiska och liberala moldaviska regeringen vissa symboler som anses vara pro-ryska.

att han själv skulle trotsa det, bland annat med hänvisning till att det skulle vara ett odemokratiskt förbud. I paraden i Chişinău hade många löst det genom att klä sig i orange och svart från topp till tå.

Maria, Natalia och Oksana var tre av

Igor Dodon

flera tusentals deltagare i 9 maj-paraden. Liksom många andra bar de fotografier av anförvanter som dog under andra världskriget. Porträttet av Marias farfar står lutat mot samma trappsteg som de har slagit sig ned på.

– Den här dagen är vårt fundament – det är tack vara den vi är där vi är idag. Det är självklart att det är en dag att fira, säger Maria.

Svaret blir undvikande när Amnesty Press undrar om det är annorlunda att fira den 9 maj i år jämfört med tidigare. Men de tre kvinnorna är överens om att kriget i Ukraina är någonting annat som måste ses separat från dagens firande. Även om de anser att kriget är ”mycket komplicerat”. På frågan om ett moldaviskt EU-medlemskap – en process som har påskyndats sedan den ryska invasionen av Ukraina – reagerar Oksana däremot

ORÄDD. Irina Tabaranu är journalist och medgrundare till onlinetidningen Security zone som specialiserat sig på Transnistrien. Hon avskräcks inte av att arbetet kan vara förenat med fara.

blixtsnabbt. Hon skrattar rakt ut.
– Nej, nej! Vi kan inte gå med i EU. Det vore katastrofalt. Vi är annorlunda, säger hon utan att vilja svara på om det vore bättre att tillhöra Ryssland.

26-åriga Irina Tabaranu var för tre år sedan med och grundade onlinetidningen Security zone som har specialiserat sig på just Transnistrien. Tidningen har för att kunna fortsätta sin rapportering fått bidrag från flera olika organisationer och på det trivsamma kontoret i en liten vindsvåning i Chişinău visar Irina Tabaranu stolt upp utrustning i toppklass. Att det kan vara farligt att bedriva journalistisk verksamhet om Transnistrien är hon medveten om. Men det är ingenting som avskräcker.

– Vi har en hemlig reporter som bor i Transnistriens huvudstad Tiraspol. Om jag reser dit – vilket jag sällan gör – är det under förevändning att jag är turist. Tar man sig in via någon av de mindre gränskontrollerna har de inga datorer och kan därför inte kolla upp mitt namn, berättar hon.

HEMLIGT. Onlinetidningen Security zone har en hemlig reporter i Transnistriens huvudstad Tiraspol.

Enligt Irina Tabaranu existerar inte fria medier eller åsiktsfrihet i Transnistrien, som hon menar är en rysk lydstat. Att resa till huvudstaden Tiraspol beskrivs ofta som att resa i tiden. Kvar i staden står en staty föreställande Lenin och gatunamnen andas kommunism. Transnistrien – som inte har erkänts självständigt ens av Ryssland – har som enda ”land” i världen hammaren och skäran på sin flagga.

Amnesty Press tillbringar en solig dag i byn Varnita och pratar med ett tiotal personer. Utanför stadshuset, där borgmästaren har sitt kontor, ringlar sig en kö fram under ett par yviga träd. Här står nästan uteslutande personer boende i Transnistrien och väntar på att legalisera olika typer av dokument då transnistrisk dokument inte godkänns i Moldavien. Det kan röra sig om äktenskapsbevis, födelsebevis eller andra slags formaliteter, berättar två 25-åriga kvinnor från Bender.

Utan att säga vad de heter börjar de på snabbflytande ryska ge sin bild av de senaste månadernas utveckling och kriget i Ukraina. När Amnesty Press försiktigt frågar om vilka källor de hämtar sin information från är svaret ”jag hörde att” och ”enligt data”, utan att kunna specificera vem avsändaren är. De är också starkt kritiska till att det inte går att se alla ryska TV-kanaler i Transnistrien – något de kallar för ”antidemokratiskt”. Den ena av kvinnorna bor halvtid i Samarskayaregionen i Ryssland där hon har en pojkvän och ett deltidsarbete. Hon menar att Ryssland är ett fredligt land.

– Det är USA och Nato som startade kriget. Ett fåtal rika människor i USA styr världen. Nato är beroende av USA och Ukraina är beroende av Nato. Är det inte märkligt att

Bakgrund Moldavien och Transnistrien

● Sedan 2020 har Moldavien styrts av den pro-europeiska och liberala presidenten **Maia Sandu**. Det politiska klimatet i Moldavien har ofta varit stormigt, och så sent som 2014 skakades landet av en politisk skandal efter att motsvarande 12 procent av Moldaviens BNP, bruttonationalprodukt, smugglades ut från landet via skalbolag i Hongkong och Storbritannien.

● Transnistriens president heter sedan 2016 **Vadim Nikolajevitj Krasnoselskij**, men i praktiken beskrivs Transnistrien ofta som en rysk lydstat. I Moldavien bor det cirka 2,6 miljoner invånare och i Transnistrien cirka 450 000 personer.

● Moldavien blev självständigt den 27 augusti 1991 och landet är ett av de fattigaste länderna i Europa. Innan självständigheten tillhörde Moldavien Sovjetunionen. Kort efter att Moldavien utropade sig självständigt utbröt en konflikt med separatister i Transnistrien, en långsmal region i östra Moldavien längs den ukrainska gränsen. Transnistrien hade utropat sin självständighet redan 1990 men efter att Moldavien blev självständigt tillskrevs regionen till Moldavien.

● År 1992 utkämpade Moldavien och Transnistrien ett kort krig som slutade med att ett avtal om vapenvila skrevs på. Något fredsavtal har inte undertecknats och konflikten betraktas därmed som frusen. Ryssland stöttade Trans-

nistrien under kriget 1992 och har sedan dess fortsatt stödja regionen ekonomiskt och politiskt. Nästan alla industrier i Moldavien ligger i Transnistrien, och regeringen i Chişinău är därmed beroende av att fortsätta handla med regionen. Bland annat tillverkas all el i Transnistrien.

● En bakomliggande anledning till kriget 1992 var att de pro-ryska separatisterna i Transnistrien var oroliga för att Moldavien skulle närma sig Rumänien, som man en gång i tiden varit samma land som och talar samma språk som. I Transnistrien är det mest talade språket ryska, medan man i övriga Moldavien talar i huvudsak moldaviska (som

i princip är samma språk som rumänska). Många talar dock båda språken.

● Ryssland har dock inte erkänt Transnistriens självutropade självständighet. Det är bara de pro-ryska och delvis erkända staterna Abchazien, Nagorno-Karabach och Sydossetien som har erkänt Transnistrien som en självständig stat. Transnistrien kallas av dem som stöttar dess självständighet för Dnestriska moldaviska republiken (Pridnestrovie).

SEGERDAGEN. Soldater från Ryssland och Transnistrien i parad på Segerdagen 2016 i Tiraspol. FOTO: GOSPMR

14:E ARMÉN

Detta var en del av Sovjets armé där många officerare och soldater kom från Transnistrien. När kriget bröt ut 1992 förklarade sig Ryssland neutralt men stora delar av 14:e armén anslöt sig till Transnistriens styrkor. Idag vaktar denna styrka, som förmodas bestå av 1 500 soldater, den jättelika ammunitionsdepån i Cobasna nära gränsen till Ukraina. Den ingår också i den fredsstyrka som Ryssland, Moldavien och Transnistrien bildade 1992 för att övervaka vapenvilan.

1 MOLDAVIEN

DIGITALT. Nina arbetar som lärare på en skola i Bender i Transnistrien. Sedan den 2 maj sker all undervisning digitalt på grund av bombhot mot flera skolor.

➤ USA och Nato hjälper Ukraina så mycket? Det finns data som visar att Ukraina ville attackera Ryssland efter en överenskommelse med Nato, säger hon.

De båda unga kvinnorna är nöjda med livet i Transnistriens näst största stad Bender, ett stenkast från Varnita. De packar inte några väskor, har inte panik och har inga planer på att fly. Det bästa enligt dem vore om Transnistrien kunde bli erkänt som ett självständigt land. En annan ung kvinna som Amnesty Press pratade med samma dag är av rakt motsatt åsikt.

– Situationen är inte bra så som den är idag. Transnistrien tillhör Moldavien, säger hon.

Att det är Ukraina som är den aggressiva parten i kriget verkar inte vara en ovanlig uppfattning bland de som bor i Transnistrien. De senaste veckorna har det cirkulerat "fake news" om bomber i olika skolor i Tiraspol och Bender, berättar Nina. Nina och hennes väninna Natalia arbetar båda som lärare i Transnistrien. Sedan den 2 maj har undervisningen på grund av bombhoten skett digitalt. De låter uppriktigt ledsna över de senaste månadernas utveckling. Många familjer har tagit sina barn ur skolorna och lämnat Transnistrien.

De falska nyheterna delas i grupper som samlar lokalbefolkningen på krypterade applikationer som Telegram och Signal.

– Ukraina har ställt ultimatum om att sluta stötta den 14:e armén i de här grupperna. Människor flyr från Tiraspol och Bender på grund av allt det här. Myndigheterna i Transnistrien har inte gjort något officiellt uttalande. De säger bara att allting kommer bli bra, det är ingen fara, säger Nina.

– Många har män och söner som arbetar för den 14:e armén, fortsätter hon. Så hur ska vi sluta stötta den? De har löner som betalas på grund av armén.

Den 14:e armén, som en kvarleva från sovjettiden, har de senaste 30 åren varit stationerad i Transnistrien. Huvudsätet är huvudstaden Tiraspol. Den viktigaste systerställningen för soldaterna är att övervaka en av världens största ammunitionsdepåer som lämnades kvar i Transnistrien efter Sovjetunionens fall. Moldavien kräver med jämna mellanrum att Ryssland ska flytta den, men ännu har det inte skett. Både Moldavien, Ryssland och Transnistrien har också fredsbevarande styrkor i området.

Det är inte särskilt dyrt för Ryssland att underhålla Transnistrien ekonomiskt. I ut-

brytarregionen bor det totalt cirka 450 000 människor. Ryssland betalar ut pensioner, utfärdar pass och levererar gas som sedan betalas av regeringen i Chişinău. I händelse av konflikt skulle man kunna hävda att det finns ryska medborgare i regionen som behöver skyddas. Men eventuella ekonomiska vinster är knappast det viktiga.

– Den ryska imperiedrömmen överskuggar allt. Det kan vara svårt för oss här att förstå. Moldavien måste ta hänsyn till vad Ryssland gör och säger när man har den här konflikten, säger Jakob Hedenskog.

Ryssland håller befolkningen i Transnistrien gisslan, enligt Ion Manole från organisationen Promo-Lex.

– De som föddes samma år som kriget 1992 fyller 30 år i år. Nu är det de som styr, de är överallt. Dessa människor växte upp med rysk propaganda och desinformation. De har från förskolan till universitetet sett på TV att Moldavien och väst är dåliga och att Ryssland är bra. Det kommer inte att bli enkelt. Men jag hoppas att man inte kommer att begå samma misstag igen i framtiden som man har gjort i det förflutna och istället kan hitta minsta gemensamma nämnare och lösa det här stora problemet med splittringen inom samhället.

På borgmästare Aleksandr Nichitenkos kontor vajar den moldaviska flaggan bakom skrivbordet i trä. Från sitt hus på floden Dnestrs ena bank ser han över till Transnistrien. Relationen med grannarna beskriver han som god på lokal nivå. I alla fall just nu. Samtidigt riktar han en känga åt myndigheterna som tycks vara oförmögna att lösa konflikten på en högre nivå. I Varnita fortsätter vardagen i skuggan av storpolitiken. Människor har relationer, arbeten och många kontakter över gränsen. Aleksandr Nichitenko har lärt sig att väga sina ord på guldväg.

– Många i Varnita arbetar i Transnistrien. Mitt arbete är att se till att relationerna

fortsätter vara goda. Annars kan det drabba civilsamhället, säger han.

Han dristar sig till att bli lite politisk:

– Om vi går med i EU så kommer vi ha en högre levnadsstandard. Då kommer de boende i Transnistrien själva vilja återförenas med oss. Det ser jag som en lösning. IIII

KRIGSMINNE. Utanför stadshuset i Varnita finns ett minnesmonument över de som stupade i kriget 1992.

STADSHUSET. På översta våningen i stadshuset i Varnita arbetar borgmästaren Aleksandr Nichitenko för att se till att relationerna med Transnistrien fungerar på lokal nivå.

TV-TIPS

"MOLDAVIEN – PUTINS NÄSTA MÅL?" är en spansk dokumentär som visats i SVT:s Dokument utifrån. Här skildras oron för att Moldavien kan komma att bli Rysslands nästa militära mål. Finns på SVT Play.

FN-BESÖK

DEN 9 MAJ BESÖKTE FN:s generalsekreterare **António Guterres** Moldavien och berömde landet för sin generositet vid mottagandet av flyktingar från Ukraina. Han uppmanade omvärlden att stödja Moldavien som har tagit emot flest flyktingar i förhållande till folkmängden. Vid en presskonferens i Chişinău uttryckte också António Guterres oro för att Rysslands krig i Ukraina kan spridas och sade att Moldaviens "suveränitet, oberoende och territoriella integritet" inte får hotas eller undermineras.

Flykten till Göteborg

Bagir Kwiek och Soraya Post är förväntansfulla när den svarta minibussen kör in på Migrationsverkets parkering i Göteborg. De ska som representanter för Göteborgs romer välkomna en grupp romer som flytt från Ukraina.

TEXT: NANA ESHELMAN HÅKANSSON FOTO: NORA LOREK

Det är en historisk dag. Förra gången det kom flyktbussar från ett land i närområdet var inte romer välkomna ombord. Sverige hade inreseförbud för romer fram till 1954, och det gällde även för passagerarna på de så kallade Vita bussarna som körde mellan Tyskland och Sverige i andra världskrigets slutskede.

Bagir Kwiek, som till vardags är sakkunnig inom romska frågor och verksam vid

FRAMME. För fyra dagar sedan lämnade de östra Ukraina.

Södertörns högskola och Kungliga biblioteket, har organiserat resan tillsammans med ett romskt volontärnätverk i Polen.

– Vi får konstant rapporter från romska organisationer på plats om att de romer som flyr från Ukraina diskrimineras och inte får samma hjälp som de andra flyktingarna. Jag blev otroligt frustrerad när de första rapporterna om diskriminerande behandling av romer kom från Ukraina, jag kände sedan länge till hur stark antiziganismen var där. Redan för några år sedan pratade vi med romska grupper i Ukraina om hur nynazister hade fått stor makt och härjade fritt utan konsekvenser. Jag förstod direkt när kriget bröt ut att jag måste göra något för att hjälpa dem, berättar Bagir Kwiek, som själv kom till Sverige som kvotflykting från Jugoslavien i början av 1970-talet.

Joanna Talewicz-Kwiatkowska, romsk aktivist i Warszawa och den som vinkat av de ukrainska flyktingarna i Polen, berättar via Facebook hur hon och andra volontärer har fått ingripa när flyktingboenden vägrat att ta emot romer.

BERÖRDA. Soraya Post och Bagir Kwiek tog emot de romska flyktingarna från Ukraina.

– Romer har också blivit utslängda från en tågstation av polis. En kvinna anklagades för att ha tagit för mycket mat och kläder till sina nio barn, berättar hon. Varje kväll kämpar vårt nätverk för att alla romska flyktingar ska få tak över huvudet, men många sover på gatan.

Utanför Migrationsverket i Källered har den svarta bussen stannat och ut kommer 20 mycket trötta flyktingar som lämnat östra Ukraina

fyra dygn tidigare. Gruppen består av flera familjer där medlemmarna på olika sätt är släkt med varandra. Några av flyktingarnas bagage består av enbart en kasse, medan andra lyckats få med sig både dator och resväska.

Med på bussen är bland annat tre kusiner från "Osinnaya rosa" – ukrainska för "höstdagg" – som är en av Ukrainas mest kända romska sånggrupper. En av deras videor på Youtube har närmare tio miljoner tittare gillat. Repertoaren består främst av traditio-

2 FRÅN UKRAINA TILL SVERIGE

POPULÄR. Sångerskan Anet Stoianovich är känd i Ukraina och Ryssland.

nella romska folksånger på romanes, ryska och ukrainska. 35-åriga *Anet Stoianovich* har med sig resväskan hon brukar ha när gruppen turnerar i Ryssland och andra post-sovjetiska länder.

– De var våra vänner, säger hon. Vi åkte alltid till Ryssland för att uppträda. Men så började de döda oss, vårt folk, säger hon och får tårar i ögonen.

Deras senaste framträdande var på ett stort företagsevent bara några dagar innan kriget startade. Anet Stoianovich berättar om en bekymmersfri publik och om paniken som uppstod när hon sedan hörde

NYTT HEM. Migrationsverkets boende i Källered.

det första flyglarmet ljuda över hemstaden Pokrov på morgonen den 24 februari.

Till skillnad från andra ukrainska romer har Anet Stoianovich och hennes släktingar inte haft några problem med diskriminering längs flyktvägen. Sångerskan säger att hon överhuvudtaget aldrig har blivit diskriminerad på grund av sin etnicitet. Det är något hon hört om, men inte upplevt själv.

– Jag är stolt över att jag är rom, men även ukrainare. Jag bor i Ukraina, är född i Ukraina och hela min familj bor där, säger hon.

Soraya Post, romsk aktivist och före detta Europaparlamentariker för Feministiskt initiativ, hjälper tillsammans med Bagir Kwiek till med att översätta informationen Migrationsverket ger de nyanlända flyktingarna. Hon understryker vikten av att hjälporganisationer uppmärksammar situationen för Ukrainas romer under kriget.

– Jag blir varm i hjärtat, fast det är väldigt tragiskt att de lämnat sitt hemland och har kvar sin familj där. Men det kändes mäktigt att välkomna dem till trygghet, säger Soraya Post. ■■■

3 CENSUR

RYSK MEDIA

SLUTORD. Sista sändningen från RT i Frankrike. Den 2 mars stängdes kanalen ned efter EU:s förbud mot RT och Sputnik.

FOTO: LUDOVIC MARIN/AFP/TT, GETTY IMAGES

BLOCKERAS

EU:s beslut att censurera de ryskkontrollerade mediekanalerna RT och Sputnik väckte debatt i våras. Den 31 maj beslöt EU att blockera ytterligare tre ryska kanaler.

TEXT: CHARLIE OLOFSSON

5

RÖSTER OM BLOCKADEN

FOTO: RSF

ERIK HALKJAER
ordförande reportrar
utan gränser

*"Det är helt
vansinnigt!"*

FOTO: KRISTIAN POHL/REGERINGSKANSLIET

JEANETTE GUSTAFSDOTTER
Kulturminister

*"Alla länder i EU
måste kunna försvara
sig mot den aggressiva
krigspropaganda som
ingår i den ryska
krigföringen."*

FOTO: FHS

CHARLOTTE WAGNSSON
Professor statsvetenskap,
Försvarshögskolan

*"Det finns studier som
visar att en del änd-
rat uppfattning i vissa
frågor trots att de vet att
informationen kontrol-
leras av Ryssland."*

FOTO: TWITTER

KARIN OLSSON
Biträdande chefsredaktör,
Expressen

*"Jag tycker att det är
fel av EU att stänga
kanaler, men vissa
i den publicistiska
debatten gör det lite
för enkelt för sig."*

FOTO: AMNESTY

BRITTIS EDMAN
Policychef,
Amnesty Sverige

*"Omfattande be-
gränsningar av yttran-
defriheten kan också
ha ett pris för allmän-
hetens förtroende för
myndigheter."*

Det var i början av mars som EU gick ut med en rekommendation till medlemsländerna att blockera RT och Sputnik, något som Sveriges regering ställde sig bakom. De nya kanalerna som nu blockeras enligt EU:s sjätte sanktionspaket den 31 maj är TV-bolagen Rossiya24, TV center International, och RTR Planeta.

– Det är helt vansinnigt, säger Erik Halkjaer, ordförande för Reportrar utan gränser. De har, tillsammans med bland andra Journalistförbundet och Tidningsutgivarna, kritiserat EU:s beslut att censurera ryska mediekkanaler. I Reportrar utan gränser pressfrihetsindex rankas flera av EU:s medlemsländer i toppen, men om länderna vill stå upp för pressfriheten kan de inte samtidigt censurera, menar Erik Halkjaer:

– Det är inte med den metoden man bekämpar propaganda och desinformation. Det bekämpas bäst med fri och oberoende journalistik.

Han tror att censuren kan göra det svårare för EU att arbeta för pressfrihet inom unionen. Han pekar på Grekland, Ungern och Polen som exempel på länder där regeringarna inte respekterar journalisters oberoende.

Kulturminister Jeanette Gustafsdotter försvarar beslutet att blockera ryskkontrollerade medier i ett mejl:

"Ryssland har startat ett brutalt krig i Europa där civila dödas dagligen. Alla länder i EU måste kunna försvara sig mot den aggressiva krigspropaganda som ingår i den ryska krigföringen. Besluten om att införa sanktioner mot mediekkanaler har varit svåra. Både i Sverige och EU gäller en vidsträckt yttrandefrihet och respekt för mediernas oberoende. Medlemsstaterna är överens om att detta är exceptionella, tillfälliga beslut som motiveras av den ryska krigsföringen och gäller under den tid den pågår."

Charlotte Wagnsson, professor i statsvetenskap vid Försvarshögskolan har undersökt hur svenska mediekonsumenterna använder RT och Sputnik. I en studie som hon genomförde år 2020 uppgav sju procent av de svenska mediekonsumenterna att de tog del av de här medierna regelbundet eller ibland. Bland män i åldern 18–29 år var andelen drygt 20 procent.

I en uppföljande studie undersöker hon nu varför de här mediekonsumenterna väljer att ta del av de ryskkontrollerade medierna.

Vissa tycker att rapporteringen är bra och sympatiserar med budskapet. Andra håller inte alls med utan tar del av kanalerna exempelvis för att de vill veta vad deras meningsmotståndare tycker.

– Det finns internationella studier som visar att de som tar del av till exempel RT har ändrat uppfattning i vissa frågor trots att de vet att informationen kontrolleras av Ryssland, förklarar Charlotte Wagnsson.

När många medieaktörer i våras gick ut och kritiserade censuren av RT och Sputnik uppmanade Karin Olsson, biträdande chefredaktör och ställföreträdande ansvarig utgivare på Expressen, till en mer djupgående analys.

– Jag har kommit till slutsatsen att jag tycker att det är fel av EU att stänga kanaler, men jag tycker att vissa i den publicistiska debatten gör det lite för enkelt för sig. Det vi talar om är inte fria medier utan en krigförande statspropagandavapen, säger hon till Amnesty Press. Jag tycker att det går att intellektuellt argumentera för att stänga ett propagandavapen.

Hon tillägger dock att hon tycker att det är fel att den här typen av beslut tas på politisk nivå:

– Besluten bör ligga hos redaktörer och plattformsägare. Som grindvakt har man ett ansvar att förhålla sig till vad som ingår i ens kanaler.

För när Amnesty Sverige beskriver man frågan om huruvida det är rätt eller fel att censurera ryskkontrollerade medier som komplex. Brittis Edman, policychef på Amnesty Sverige, konstaterar att det är tillåtet att begränsa yttrandefriheten med hänvisning till den nationella säkerheten eller förbud mot krigspropaganda (Konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter, artikel 20.1). Samtidigt, menar hon, väcker de här omfattande förbuden frågor om nödvändighet och proportionalitet.

"Det bästa sättet för medlemsstaternas regeringar att bemöta rysk desinformation och informationsmanipulering är att öka ansträngningarna att sprida tillförlitlig, tillgänglig och trovärdig information. Omfattande begränsningar av yttrandefriheten kan också ha ett pris för allmänhetens förtroende för myndigheter, något som i tider av kris är viktigt", kommenterar Brittis Edman via mejl. ||||

HYLLNING: Vladimir Putin ger den 23 maj 2019 Alexander Nevskij-orden till RT:s chefredaktör Margarita Simonyan. Nevskij föddes 1221 och är en rysk nationalhjälte och helgon.

FOTO: KREMLIN.RU

MED LIVET SOM INSATS

För Ukrainas journalister blev krigsutbrottet 24 februari en omställning som få hade väntat sig. Nu handlar arbetet om rapportering om kriget och krigsförbrytelser men också om att lyfta fram vittnesmål från civila som tvingas leva under nya villkor. **Det är ett arbete med stora risker.**

TEXT OCH FOTO: URBAN HAMID

UTLÅNING. RSF:s korrespondent Alexander Query ansvarar för RSF:s mediecenter i Lviv och skyddsutrustningen som lånas ut.

äget för journalister i Ukraina förändrades dramatiskt den 24 februari i år när ryska trupper anföll landet. Trots att Donbass-området befunnit sig i ett krigstillstånd i åtta år, var det inte så många ukrainska journalister som hade erfarenhet av krigsrapportering och de flesta var inte beredda. Man saknade skyddsutrustning och erfarenhet. Över en natt fick man gå från lokaljournalistik till krigsrapportering. Dessutom var det många som tvingades fly från sina hem till andra städer och fick lämna sina jobb och därmed blev arbetslösa. Ett stort antal journalister hamnade i Lviv, som ligger nära polska gränsen.

Den allvarliga situationen uppmärksammades på ett tidigt stadium av journalistorganisationer, liksom av NGO:s och FN.

Den franska internationella organisationen RSF (Reportrar utan gränser) och FN-organisationen Unesco svarade med att skicka skyddsutrustning för att kunna erbjuda ukrainska journalister skydd mot de ryska truppernas kulor och granater.

Ett mediacentrum etablerades i Lviv, eftersom staden dels bedömdes vara relativt säker och skyddad mot ryska attacker, dels för att ett stort antal ukrainska och utländska journalister samlades där.

I STÄLLET FÖR ÖL. Vid Rynoktorget ligger Lviv Media Center inhyst i ett mikrobryggeri.

Vid torget i staden ligger "Lviv media center", inhyst i ett mikrobryggeri och härinne finns också RSF:s korrespondent Alexander Query, som ansvarar för RSF:s mediecenter i Lviv och skyddsutrustningen som lånas ut. När vi träffas håller han på att låna ut skyddsväst och hjälm åt några journalister. I första hand lånar de ut till ukrainska journalister, fixare, tolkar och chaufförer, men de kan också göra undantag för utländska medier.

– Vi tittar på vart man ska åka. Ska man bara rapportera i Lviv så behövs det inget skydd. Men ska man till östra Ukraina eller Kiev eller till frontlinjen, då är det nödvändigt och då prioriteras man, berättar Alexander Query.

Eftersom det inte bara är fotografer och reportrar som är i behov av skyddsutrustning, utan även chaufförer och tolkar, så är behovet enormt och de kvantiteter som RSF lyckats få fram hittills "är en droppe i havet" enligt Alexander Query. Det har varit väldigt svårt att få fram framför allt västar och

SKYDD. Igor Chekachkov, 33, frilansfotograf från Charkiv, har nyss fått låna skyddsutrustning av RSF.

hjälm. Det beror på att det råder en global brist. Det kommer att behövas mycket mer. Han nämner siffran "700, men det kan vara många fler".

– De (ryska soldaterna) attackerar medvetet journalister. Det rör sig om krigsbrott. Vi ser åtminstone två fall per vecka av journalister som kidnappas eller blir beskjutna. Det finns starka bevis för att journalister avsiktligt blivit måltavlor, konstaterar Alexander Query.

Ryssland använder sig idag av olika former för att kontrollera eller tysta medier. Alexander Query berättar att misstankar om så kallade "hit-lists", listor som innehöll namn på ukrainska journalister, nu tyvärr har besannats:

– Ryska officerare, i synnerhet i Cherson och Mariupol, knacker dörr och jagar journalister vars namn finns på den här listan. I ryssarnas ögon är ukrainska journalister skyldiga till två brott. De är ukrainare och journalister, konstaterar Alexander Query. Vi får också in rapporter om att ryska soldater stjälar journalisternas mobiler och går igenom deras telefonböcker.

Igor Chekachkov frilansfotograf från Charkiv, har nyss fått låna skyddsutrustning av RSF. Han ska åka till sin hemstad och arbeta som fixare åt Magnum Photos,

MAJDAN

SJÄLVSTÄNDIGHETSTORGET I KIEV var centrum för det som kallats Euromajdan mellan 21 november 2013 och 23 februari 2014. I protest mot att president Viktor Janukovyjt inte ville sluta ett avtal med EU utan istället ville ha närmare kontakter med Ryssland utbröt stora protester och torget blev ett protestläger. Protesterna, som i början var fredliga, handlade också om korruption och maktmissbruk och slutade med att Janukovyjt avsattes och flydde till Ryssland.

NIO DÖDADE JOURNALISTER

Den 30 maj meddelades att den franske journalisten **Frédéric Leclerc-Imhoff** från BFM-TV hade dödats vid Sievierodonetsk i östra Ukraina. En artillerigranat slog ned framför en bepansrad buss när han bevakade evakuering av civila. Enligt Committee to Protect Journalists hade därmed nio journalister dödats sedan 24 februari.

Den 30 maj lämnade RSF, Reportrar utan gränser, in en femte anmälan om krigsbrott till Internationella brottmålsdomstolen, ICC, i Haag. RSF anklagar de "ryska beväpnade styrkorna för ett totalt krig mot nyheter och information". RSF uppger att minst 13 journalister har kidnappats eller godtyckligt fängslats av ryssarna och att listor gjorts upp på journalister som ska gripas.

den anrika bildbyrå, där bland andra den kände krigsfotografen **Robert Capa** ingick. Igor Chekachkov kommer samtidigt göra egna fotojobb där.

– Jag vill återvända till Charkiv för att dokumentera vad som hänt där. Och passa på att träffa min familj. Det är viktigt att vara en del av vad som händer, förklarar han.

Igor Chekachkov är väldigt tydlig med att han inte vill åka som konfliktfotograf. Han vill återberätta Charkivbornas egna berättelser. Eftersom det är en krigszon vill han dock inte åka utan skyddsutrustning.

– Jag har ingen PPE, (Personal Protective Equipment, personlig skyddsutrustning) för jag trodde aldrig att jag skulle behöva det. Jag är ingen krigsfotograf, förklarar han innan han lämnar mediacentret bärande på den tunga utrustningen.

Jag träffar **Andrii Kotilar** från Babylon 13, ett ukrainskt filmkollektiv, på ett kafé i anslutning till Hotel George. Han berättar att kollektivet fattat ett prin-

ROBERT CAPA / MAGNUM

Magnum är en bildbyrå som startade 1947. **Henri Cartier-Bresson** och **Robert Capa** tillhörde grundarna. Robert Capas bilder av spanska inbördeskriget och andra världskriget blev legendariska. Han dog 1954 när han klev på en landmina i norra Vietnam vid bevakning av det franska fälttåget i Indokina.

cipbeslut att inte skicka ut någon av sina fotografer

Andrii Kotilar

utan skyddsväst eller hjälm efter att en av deras medlemmar skadats allvarligt i östra Ukraina. Han fick granatsplitter i benet och handen. Så nu utrustar de sina medarbetare med utrustning av högsta skyddsgraden innan de skickar ut någon på uppdrag i en krigszon. Fotografen har nu skrivits ut efter knappt två veckor från sjukhuset och har tillfälligt fått övergå till skrivbordstjänst.

Kollektivet bildades i slutet av 2013 i samband med protesterna i Kiev mot den pro-ryske presidenten **Viktor Janukovyjt** på Majdantorget i centrala delarna av huvudstaden. Gruppen har vuxit avsevärt sedan dess och består idag av mellan 30 och 40 filmare. De har ett kontor i Kiev och ett i Lviv, men arbetar i hela landet.

– Men alla behöver inte arbeta vid frontlinjen, förklarar Andrii Kotilar. Utöver filmare består kollektivet dessutom av regissörer och ljudregissörer.

Babylon 13 har ändrat fokus sedan den ryska invasionen. Före kriget fokuserade de på samhälls- och myndighetskritik och

Omstritt regemente

I slaget om Mariupol fick Azov stor uppmärksamhet. Det är en militär grupp med rötter i den högerextrema rörelsen i Ukraina.

Text: Charlie Olofsson, Ulf B Andersson

AZOV ÄR EN GRUPP inom den ukrainska armén som har sina rötter i ett frivilligförband som samlade frivilliga högerextrema på Ukrainas sida när Ryssland annekterade Krim år 2014 och upproren inleddes i Luhansk och Donetsk. Att Azov deltar i det ukrainska försvaret menar vissa riskerar att spela i händerna på Ryssland och Kremls försök att legitimera kriget med att man vill "avnazifiera" Ukraina.

Under Majdanrevolutionen 2013–2014 fanns det högerextremistiska grupper som deltog i protesterna mot den pro-ryske presidenten **Viktor Janukovyjtj** på självständighetstorget i Kiev. Högra sektorn var till exempel en hårdför nationalistgrupp som blev känd för sina våldsamma metoder.

Frivilligförbanden Aidar och Azov anklagades 2014 av bland andra Amnesty för krigsförbrytelser i kriget mot separatisterna i Luhansk och Donetsk.

Azov har utöver regementet också en politisk gren som vid upprepade tillfällen har angripit den ukrainska hbtqi-rörelsen och romer. Den politiska rörelsen och regementet har idag ingen formell koppling till varandra, men de delar historia.

AZOVREEMENTETS GRUNDARE **Andrij Biletskij** satt 2014–2019 i parlamentet för nazistpartiet SNA. Vid valet 2019 gick den ukrainska

extremhögern, däribland partiet Svoboda, Högsta sektorn och Nationalkåren samman på en enhetslista, men fick endast 2,15 procent av rösterna.

STEFAN INGVARSSON, analytiker vid Centrum för Östeuropastudier vid Utrikespolitiska institutet, vill inte förminska problemet med organiserade högerextremister i Ukraina men han ser samtidigt inte att det finns belägg för att utmaningarna skulle vara större där än i andra centraleuropeiska eller västeuropeiska länder.

– Väst har i viss utsträckning hoppat på idén om att Ukraina skulle ha extra stora problem med högerextremister, säger han till Amnesty Press.

Under våren har en debatt pågått bland Ukrainaexperter om Azovregementet fortfarande ska ses som en högerextrem kraft och vilket inflytande högerextremister har i dagens Ukraina.

– Rörelsen utgör inte på långa vägar den dominerande politiska kraft som den, och andra ukrainska högerextremister, ständigt utmålas som i rysk desinformation och propaganda, skrev **Morgan Finnsjö**, researcher och utbildare på Expo, i tidskriften Expo den 24 mars under rubriken "Nej – Azov är inga 'hjältar'".

Han ansåg samtidigt att "Azovs nazistiska väsen är tydligt för varje forskare, journalist och expert

som granskar dem" och varnade för att när kriget är över så kommer de demokratiska krafterna i Ukraina, precis som i alla andra länder, behöva hantera sina nazister.

Under det ryska anfallet mot Mariupol spelade soldater från Azov en viktig roll i försvaret. I slutet av maj gav de sista ukrainska soldaterna i stålverket Azovstal upp och fördes till ryskkontrollerade områden. Enligt Ryssland var det totalt 2 439 ukrainska soldater som nu tagits tillfånga.

AMNESTY INTERNATIONAL krävde att de skulle behandlas enligt reglerna om krigsfångar.

– Soldaterna i Azovregementet har avhumaniserats av ryska medier och har under Rysslands aggressionskrig mot Ukraina beskrivits i Putins propaganda som "nynazister". Detta reser allvarlig oro över deras öde som krigsfångar, sade **Denis Krivosheev**, biträdande Amnestychef för Östeuropa och Centralasien, 17 maj. **||||**

KRIGSFÅNGAR. Ukrainska soldater som kapitulerat i stålverket Azovstal i Mariupol bevakas av ryska soldater den 18 maj. FOTO: MIL.RU/WIKIMEDIA

"Vi hade då nästan fullständig pressfrihet. Men när Viktor Janukovyjtj blev president 2010 begränsades den mer och mer."

Maksym Sananevskyi

► granskade den sittande regeringen. Men nu vill man dokumentera kriget och övergreppen som Ryssland gör sig skyldigt till. Det är en livsfarlig uppgift.

– Vår största rädsla är att bli kidnappade av ryska trupper eller separatisterna. För de följer inte krigslagar. De kan döda civila. De kan döda journalister. De skiter i krigslagarna, säger han med vämjelse.

Eftersom Babylon 13 har ett stort kontaktnät får de många tips om ryska övergrepp mot civilbefolkningen där många gäller våldtäkter. Man ser det därför som sin plikt att dokumentera uppgifter om brott.

– Vi har fått dussintals meddelanden om människor som våldtagits av ryska soldater. Det finns ett jättestort antal människor som förflyttats mot egen vilja från Mariupol. För mig är detta värre än hemskt för man kan helt enkelt inte tvångsflytta barn och separera dem från sina släktingar. Det är inhumant. Det är vad nazisterna gjorde under andra världskriget, konstaterar Andrii Kotilar upprört.

Maksym Sananevskyi, arbetar som chef på Plusone Social Impact Agency, som driver Lviv Media Center tillsammans med andra organisationer. Man startade mediacentret eftersom många journalister samlades där på grund av att det var för farligt att åka till de östra delarna.

– Vi försör utländska journalister med fixare. Hjälper till med kontakter med myndigheter och utrustning, förklarar han.

Maksym Sananevskyi arbetade som journalist i 15 år innan han bytte spår i samband med Majdanrevolutionen. Han ville

Maksym Sananevskyi

reformera samhället och göra skillnad och kände att han hade större möjligheter till detta när han arbetade med kommunikation. Ukraina upplevde en period av pressfrihet mellan 2004 och 2010.

– Vi hade då nästan fullständig pressfrihet. Men när Viktor Janukovyjtj blev president 2010 begränsades den mer och mer. Medier köptes upp av Viktor Janukovyjtjs team. Vissa medier stängdes. Men 2014 förändrades situationen för medier dramatiskt till det bättre, berättar han.

Den ryska invasionen har orsakat stora problem för ukrainska journalister och han beräknar att 50 procent av kåren är arbetslös:

– Medierna har förlorat stora reklamintäkter eftersom ingen vill annonsera längre. Därför har många journalister tvingats arbeta som fixare eller ta andra arbeten för att överleva, förklarar Maksym Sananevskyi.

Olya Danyukova var nöjd med sin tillvaro i Kiev. Hon arbetade på ett stort och framgångsrikt videoproduktionsbolag som producent och producerade musik- och reklamvideor. Hon hade en egen fint möble- ►

NYA UPPGIFTER.

Olya Danyukova producent från Kiev har tvingats sadla om och arbetar nu som fixare åt utländsk media.

”Jag vill se det med egna ögon för att inte glömma.”

Olya Danyukova

rad lägenhet, en stor motorcykel och en vit splitter ny mini Cooper som hon nu rattar i hög hastighet i Lvivtrafiken. När Ryssland anföll Kiev förändrades hennes liv över en natt:

– Jag satte mig på min stora japanska motorcykel och körde ut den till flygplatsen och parkerade där. Sedan åkte jag tillbaka och fyllde bilen med kläder, dator och andra saker jag behövde och körde till en vän och bodde hos henne en vecka.

Nu bor hon hos vänner i Lviv och arbetar som fixare och tolk åt utländska journalister. Det är svårt att föreställa sig omställningen. Men Olya Danyukova ser sina nya arbetsuppgifter som oerhört viktiga.

– Det är jätteintressant för detta är något jag kan göra. Jag känner till Ukraina väl, dess historia och politik. Jag vill visa världen vad som verkligen händer här, förklarar hon.

Jag träffar Olya Danyukova i början av april efter att hon kommit tillbaka från ett jobb i Kiev för ett skotskt produktionsbolag. Det är första gången hon besökt sin hemstad sedan kriget inleddes 24 februari. Hon beskriver Kiev som en spökstad. ”Vanliga människor och bilar” har lämnat staden, nu är det bara militärer, militärfordon, volontärer, sjukvårdspersonal och media.

Det är några dagar efter att den brutala massakern i Butja kommit i dager. När jag frågar henne om detta, fylls hennes ögon

BOMBSKYDD. Vid Rynoktorget i Lviv finns många värdefulla statyer som måste skyddas mot robotar och bomber.

av tårar och rösten bär inte riktigt när hon berättar att hon ser det som sin skyldighet att åka dit:

– Jag kan bli en guide där för den som vill se det. Men jag vill också åka för min egen skull. Jag vill se det med egna ögon för att inte glömma, avslutar hon innan hon sätter på sig skyddsväst och hjälm som hon fått låna av RSF i Lviv.

Senare under våren har livet i Kiev börjat återgå till det normala efter att de ryska trupperna misslyckats med att inta staden och drivits tillbaka från huvudstadsområdet. Många av stadens invånare har börjat återvända och mycket av vardagslivet har återupptagits. Utländska politiker har besökt Kiev och allt fler ambassader har

åter öppnat, däribland USA som öppnade sin ambassad den 18 maj.

Även om det rått ett ganska stort mått av pressfrihet i Ukraina finns det begränsningar. Ukrainska och utländska journalister gick ut med en skrivelse bara några dagar efter krigsutbrottet riktad till president Volodymyr Zelenskij där man protesterade mot hur ukrainska polisen och militären hindrat dem från att utföra sitt arbete, ibland med bryska metoder. Ofta skyllde myndigheterna på att man inte ville avslöja militära hemligheter som skulle kunna hjälpa de ryska trupperna. Det innebär att man inte fick fotografera soldater, militära fordon, vägspärrar, broar etc.

+ BUTJA

EN LITEN STAD norr om Kiev. Ryska styrkor drog sig tillbaka i slutet av mars och efter det hittades ett stort antal döda civila i staden. Allt fler rapporter om summariska avrättningar, tortyr och våldtäkter kom och både ukrainska åklagare och utredare från ICC, internationella brottmålsdomstolen, har inlett undersökningar på plats. Ryssland har förnekat alla rapporter om övergrepp och hävdar att Ukraina har iscensatt dessa.

CHARKIV

UKRAINAS NÄST STÖRSTA stad med nästan 1,5 miljoner invånare. Staden utsattes för omfattande rysk beskjutning i början av kriget. Många invånare flydde medan andra levde i stadens tunnelbana. Den 14 maj rapporterades att ryska styrkor trängts tillbaka från Charkiv Oblast.

CHERSON

CHERSON INTOGS DEN 2 MARS av ryska styrkor och hade då cirka 283 000 invånare. Den 7 juni meddelades att en folkomröstning om anslutning till Ryssland ska arrangeras. Den ryska rubeln har införts som valuta av ockupationsmakten och ryska pass delas ut till invånare.

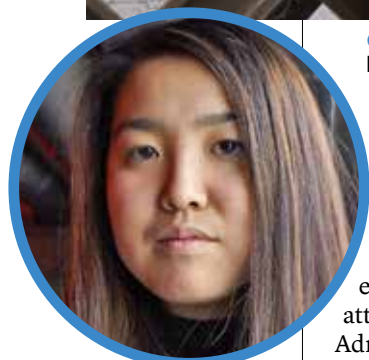
MARIUPOL

HAMNSTAD I SÖDRA UKRAINA med över 400 000 invånare före kriget. Under 2014 utkämpades strider mellan separatisterna och ukrainska styrkor där Ukraina lyckades behålla kontrollen. Denna gång lyckades ryska styrkor efter flera månaders intensiva strider inta staden i maj. En stor del av stadens invånare hade då flytt och förstörelsen var mycket omfattande. Bombningarna av ett förlossnings- och barnsjukhus och en teater, liksom den långa belägringen av stålverket Azovstal, fick uppmärksamhet över hela världen. Den 7 juni varnades om risk för kolera i staden.

ODESSA. Många av gatorna är avspärrade med taggtråd och stridsvagnshinder för den händelse att ryska trupper anfaller staden.

SPARKAD. Asami Terajima är ursprungligen från Japan. Hon var en av journalisterna som sparkades på tidningen Kyiv Post i november förra året.

Asami Terajima, lyfter fram en annan form av utmaning mot journalistiken. I november förra året sparkades alla journalister på Kyiv Post, den äldsta engelskspråkiga tidningen i Ukraina, för att de protesterat mot att tidningens ägare Adnan Kivan hade anställt en ny chefredaktör utan att personalen fick vara med och bestämma:

– Vi krävde redaktionell frihet, vilket ägaren inte gav oss. Ägaren ville utse en ny chefredaktör. Vi motsatte oss att vi inte fick delta i processen, berättar Asami Terajima.

Hon är ursprungligen från Japan, men har bott 12 år i Ukraina. Hon var en av dem som avskedades på Kyiv Post och arbetar nu på Kyiv Independent, som startades av de sparkade journalisterna.

Avskedandet var kulmen på en långvarig konflikt mellan journalisterna på tidningen och dess ägare Adnan Kivan. Den hade uppstått redan under förra presidenten Petro

Porosjenkos tid, som förlorade i valet 2019 mot Volodymyr Zelenskyj. Adnan Kivan hade uppmanat sina anställda att tona ner kritiken mot den dåvarande presidenten Porosjenko.

För sommaren kan man se vissa positiva tecken på att situationen har förbättrats både i Kiev och Charkiv. I bägge städerna har ett visst mått av lugn och trygghet infunnit sig, vilket lett till att en del invånare återvänt. Men lugnet är inte konstant, den 26 maj utsattes Charkiv återigen för intensiv rysk beskjutning och minst nio civila dödades.

Odessa utsätts för olika former av bombardemang, men har hittills klarat sig från att bli invaderat. Rysslands fokus har flyttats till Donbass-området där häftiga strider utkämpats under våren, vilket medför ett oerhört lidande för civilbefolkningen. Utsikterna till fred känns avlägsna och många experter befarar att kriget kan fortsätta i ytterligare åtskilliga månader. ■■■

*Det är mycket som står på spel för Ukrainas hbtqi-rörelse. Hotet om rysk ockupation väcker både rädsla och ilska, men kanske framför allt beslutsamhet. Kyiv Prides ordförande **Lenny Emson** tänker inte lämna huvudstaden.*

TEXT: CHARLIE OLOFSSON

KAMP FÖR VUNNA RÄTTIGHETER

KLARSPRÅK. Den rysk-ortodoxe patriarken Kirill vill inte ha Prideparader.

FOTO: KREMLIN.RU / WIKIMEDIA

SLIPPER SANKTIONER

När EU i slutet av maj diskuterade sitt sjätte sanktionspaket mot Ryssland undgick patriarken Kirill att hamna på sanktionslistan. Det var Ungern som ensamt krävde undantag för Kirill.

Den ukrainska hbtqi-rörelsen har under de senaste åren präglats av stark framtidstro. Det finns flera hbtqi-organisationer i landet och rörelsens företrädare har blivit allt mer synliga. Den 21 september 2021 marscherade 7 000 personer i Kievs prideparad, som kunde genomföras utan störningar.

– Om vi blir ockuperade av Ryssland förlorar vi allt vi har vunnit. Vi brukar säga att vi ”kämpar” för hbtqi-rättigheter. Nu kämpar vi bokstavligt talat, på marken, säger Lenny Emson över videolänk från sin nedsläckta lägenhet i Kiev (Kyiv). När Ryssland inledde sin invasion den 24 februari ställde hbtqi-organisationerna i Ukraina snabbt om verksamheten.

– Tidigare kampanjade vi för politiska reformer och erbjöd juridiskt stöd åt hbtqi-personer. Nu jobbar vi med krishantering, säger Olena Shevchenko, ordförande för organisationen Insight.

Både de och Kyiv Pride jobbar nu dygnet runt med att hjälpa människor att ta sig från de värst drabbade städerna till säkra platser antingen utomlands eller inom landet. De ordnar tillfälliga boenden och för in mat och mediciner med hjälp av partners i övriga Europa.

– Många transpersoner får till exempel inte tag i hormoner, säger Olena Shevchenko.

Transpersoner kan också ha svårt att korsa gränsen om det står fel juridiskt kön i passet.

STANNAR. Lenny Emson på Kyiv Pride kämpar för Ukraina. FOTO: PRIVAT

På RFSL i Sverige har man sedan tidigare nära samarbeten med flera hbtqi-organisationer i Ukraina och kontakterna har stärkts den senaste månaden. För att stötta sina partners har RFSL startat en insamling.

– Det kommer hjälpa 100-tals hbtqi-personer i Ukraina både på kort och lång sikt, säger verksamhetschef Pär Viktorsson Harrby.

Pär Viktorsson Harrby ser att hbtqi-personer är särskilt utsatta genom att man riskerar att göras till måltavlor i konflikten.

Den farhågan delas av Stefan Ingvarsson, analytiker vid Centrum för Östeuropa-studier vid Utrikespolitiska institutet och tidigare kulturråd vid Sveriges ambassad i Moskva. Han ser att synen på kriget som en kamp mellan civilisationer har gjort att hbtqi-rörelsen hamnat i skottlinjen.

Det märktes till exempel i mars då den rysk-ortodoxa kyrkans överhuvud, patriarken Kirill, under en av sina predikningar skyllde kriget på att västvärlden inte kan acceptera att det inte hålls Prideparader i Donbass där självständiga folkrepubliker utropades av proryska separatister efter Rysslands annektering av Krim år 2014.

Stefan Ingvarsson tycker, liksom Lenny Emson, att kriget i Ukraina kan beskrivas som en kamp om hbtqi-rättigheter.

– Om Rysslands inflytande ökar i Ukraina är risken uppenbar att proces-

sen mot ökad öppenhet stoppas, säger han.

I Ryssland riskerar hbtqi-rörelsen också att bli ännu mer utsatt i krigets spår, befärar Stefan Ingvarsson:

– Den tilltagande repressionen i Ryssland slår mot hela civilsamhället men hbtqi-organisationer är särskilt utsatta.

Homo- och transfobin har politiserats i Ryssland anser han och pekar på hur Kreml framställer hbtqi-rörelsen närmast som en underjordisk motståndsrörelse som hotar det ryska samhället.

– Hbtqi-personer, och i synnerhet bögen, har börjat definieras som den huvudsakliga ”andre” och har fått lite samma funktion som judar i Tredje riket, säger han.

Olena Shevchenko berättar att hotet om en rysk ockupation eller ökat ryskt politiskt inflytande i Ukraina väcker rädsla inom den ukrainska hbtqi-rörelsen.

– I en sådan situation kommer vi vara de första man ger sig på, säger hon.

Både Olena Shevchenko och Lenny Emson är kända ansikten inom den ukrainska hbtqi-rörelsen, men ingen av dem vill dröja kvar vid frågan om hur de ser på sin egen personliga säkerhet.

– Jag försöker att inte tänka så mycket på det. Vad som hjälper mig är att tro på vår armé och på att vi inte kommer ge upp Kiev, säger Lenny Emson.

Både från Kyiv Pride och Insight upplever man ett starkt stöd från hbtqi-rörelsen i resten av Europa och Lenny Emson hoppas att omvärldens engagemang mot kriget ska hålla i sig.

– Jag är rädd att världen kanske börjar vänja sig nu, men vi kämpar fortfarande. Vi kämpar för att få ha kvar Ukraina som det är. Även om allt inte är perfekt har vi möjlighet att arbeta för våra rättigheter. Om Ryssland ockuperar är det borta. IIII

RÄDSLÅ. Olena Shevchenko (mitten) på Insight är orolig för rysk ockupation.

FOTO: PRIVAT

AMNESTY & KRIGET

Amnesty har fördömt Rysslands krig mot Ukraina som ett aggressionsbrott. I flera rapporter har ryska styrkor anklagats för krigsförbrytelser.

TEXT: ULF B ANDERSSON

Det är ovanligt att Amnesty International tar ställning mot ett krig. Amnesty brukar belysa brott som sker mot internationell humanitär rätt, det som kallas krigets lagar, och kräva att ansvar ska utkrävas för krigsförbrytelser, brott mot mänskligheten och folkmord.

Den 1 mars gick Amnesty ut och fördömde Rysslands invasion av Ukraina som "en aggressionshandling som är ett brott enligt folkrätten". Amnesty krävde att "alla som är medskyldiga till dessa brott ska hållas ansvariga".

Agnès Callamard, generalsekreterare för Amnesty International, hänvisade till FN-stadgan och påpekade att de tillfällen när en stat har rätt att använda våld är "när det handlar om självförsvar eller våldsanvändning som godkänts av FN:s säkerhetsråd".

Ryssland bryter mot sina internationella åtaganden, sade Agnès Callamard. Landets agerande går tvärs emot de regler och principer på vilka FN är grundat. Alla FN:s medlemsländer bör otvetydigt fördöma det betendet.

FÄRLIGT PAPPER. Amnesty protesterar den 22 april utanför ryska ambassaden i Paris mot inskränkningar i yttrandefriheten i Ryssland där människor gripits för att ha hållit upp ett papper utan text.

FOTO: BENJAMIN GIRETTE/AMNESTY

Amnesty anser att det bör övervägas en hybriddomstol, skapad i samarbete mellan FN och Ukraina.

Amnesty har i Ukrainakriget delvis spelat en ny roll i sitt ställningstagande i själva kriget. Aktionsdagar har genomförts av sektioner i olika länder till stöd för Ukraina. Amnesty har i afrikanska tidningar riktat hård kritik mot de många afrikanska länder som i FN valt att inte fördöma Rysslands invasion.

Samtidigt har Amnesty krävt att alla krigsbrott, oavsett vilken sida som är skyldig, ska straffas och på en presskonferens i Ukrainas huvudstad Kiev den 6 maj sade Donatella Rovera från Amnestys Crisis Response-avdelning att det verkar som publicerade videos med ryska soldater som avrättas av ukrainska soldater är äkta.

Vid presskonferensen den 6 maj presenterades Amnestys rapport om oproportionerliga och urskillningslösa ryska flyngrepp som jämnade ett helt bostadsområde med marken i

Borodjanka och utomrättsliga avrättningar och andra brott i andra städer och byar nordväst om Kiev, däribland Butja.

I en rapport den 13 juni anklagade Amnesty de ryska styrkorna för urskillningslösa anfall mot Charkiv där hundratals civila dödades och klusterbomber användes. Senare i sommar planeras en rapport om Mariupol, en stad som till stor del ödelades innan den intogs av ryska styrkor i maj.

Amnesty har också lyft fram bristen på yttrandefrihet i Ryssland. De ryska myndigheterna har sedan den 11 mars blockerat Amnestys ryskspråkiga webbplats. Den 8 april stängde myndigheterna Moskvakontoren för Amnesty, Human Rights Watch och en rad andra organisationer. ■■■

internationella brottmålsdomstolen, ICC, i Haag meddelade redan 28 februari att en utredning om krigsbrott och brott mot mänskligheten i Ukraina skulle inledas.

I april meddelades att ICC ska samarbeta med Eurojust som är EU:s samarbetsorgan för åklagarmyndigheter. Den 17 maj meddelades att ICC kommer skicka en grupp på 42 personer som ska arbeta med att samla in bevis på plats. Även ukrainska åklagarmyndigheten utreder brott och hade i slutet av maj inlett 13 000 brottsundersökningar. Två rättegångar har redan hållits mot tillfångatagna ryska soldater som har dömts för mord, respektive beskjutning av civila mål.

Varken Ukraina eller Ryssland är anslutet till Romstadgan, som är ICC:s grundval. ICC har dock jurisdiktion över krigsbrott som begås i Ukraina, eftersom landet 2014 accepterade detta gällande brott som begåtts inom landets gränser från 20 februari 2014.

Amnesty har uppmanat Ukraina att ansluta sig till Romstadgan.

Amnesty uppmanar alla ICC:s medlemsländer och det internationella samfun-

det i stort att samarbeta med ICC:s utredning. Men ICC:s utredning kan inte vara det enda som görs. Omfattande ansvarsutkrävande i Ukraina kräver en samlad ansträngning från FN och dess olika organ, liksom initiativ på nationell nivå enligt principen om universell jurisdiktion, säger Agnès Callamard.

Möjligheterna att någon skulle åtalas för aggressionsbrott mot Ukraina är idag små. Juristen och författaren Philippe Sands har fått stöd för ett förslag om att en specialtribunal ska inrättas för att ta upp Rysslands aggressionsbrott. Amnesty har inte uttalat något stöd för detta förslag. Amnesty vill se ett framtida system där individer kan åtalas för alla typer av aggressionsbrott men utan selektivt urval och dubbelstandard.

När ICC började arbeta 2002 så var avsikten att domstolen skulle vara ett komplement till nationella domstolar och inrikta sig på de högsta ansvariga för brott. Omfattningen av brotten i Ukraina gör att

FÖR UKRAINA.
Den 24 mars höll Amnesty en global aktionsdag i protest mot Rysslands invasion. Här är det nederländska Amnesty som samlats utanför Rysslands ambassad i Haag.

FOTO: PIERRE CROM/AMNESTY

FRAMGÅNG FÖR TRANSPERSONER

KUWAIT. Den 16 februari upphävde konstitutionsdomstolen i Kuwait en del i en lag som förbjuder "imitation av det motsatta könet".

– Lagparagraf 198 var djupt diskriminerande, för vag och borde aldrig ha skrivits in i lagen

2007, sade **Lynn Maalouf**, chef för Amnesty Internationals avdelning för Mellanöstern och Nordafrika.

Transkvinnan **Maha al-Mutairi** dömdes 2021 till två års fängelse för brott mot lagen men frigavs senare efter att ha överklagat domen. **||||**

”Upphör med censuren”

Samira Hamidi, kampanjansvarig för Amnesty International i Sydasiien, krävde den 8 juni att den kände afghanske fotomodellen **Ajmal Haqiqi** omedelbart ska frigges och att censuren avskaffas. Han greps tillsammans med tre andra Youtube-kollegor för att enligt uppgift ha använt Koranverser på ett humoristiskt sätt. Talibanerna lade den 7 juni ut en beännelsevideo där Ajmal Haqiqi bad om ursäkt.

DÖMD FÖR KUPPFÖRSÖKET 2016

TURKIET. Den 25 april dömde en domstol i Istanbul aktivisten och filantropen **Osman Kavala** till livstids fängelse för påstådd inblandning i kuppförsöket i Turkiet 2016. Sju andra åtalade fick 18 års fängelse vardera för att de påstått ha bidragit till kuppförsöket mot president **Recep Tayyip Erdoğan**. Domarna kan överklagas.

– Domstolens beslut trotsar all logik. Åklagarna har upprepade gånger underlåtit att tillhandahålla bevis som styrker de grundlösa anklagelserna om försök att störta regeringen, sade Amnestys Europachef **Nils Muiznieks** i ett uttalande och kallade rättegången ”en politiskt motiverad charad”.

Osman Kavala har suttit fängslad sedan i oktober 2017. Europadomstolen i Strasbourg kom 2019 fram till att fängslandet var politiskt motiverat och ett brott mot Europakonventionen för mänskliga rättigheter. I februari 2020 friades han från anklagelserna om att 2013 ha

organiserat protester mot ombyggnaden av Geziparken i Istanbul. Men Osman Kavala greps igen – samma dag – misstänkt för inblandning i kuppförsöket.

I oktober 2021 ledde ett protestbrev från Sveriges och nio andra västländers ambassadörer med krav på frigivning av Osman Kavala att den turkiska regeringen hotade ambassadörerna med utvisning. **||||**

LIVSTID. **Osman Kavala** har dömts.

FOTO: KEREM UZEL/NARPHOTOS

FOTO: JONAS ROOSENS/BELGA/TT

PROTEST. Under våren kom uppgifter om att den dödsdömde svensk-iranske forskaren Ahmadreza Djalali inom kort ska avrättas i Iran. Här en protest för Djalali utanför Irans ambassad i Bryssel den 17 maj.

Ökning av avrättningar

DEN SENASTE avrättningen i Myanmar ägde rum 1990. Nu har militärjuntan sagt att dödsdomda personer ska börja avrättas. Enligt Human Rights Watch har 114 personer, varav 41 ”in absentia”, dömts till döden sedan militärkuppen den 1 februari 2021.

Fyra dödsdomda personer ska nu hängas. Det meddelade generalmajor **Zaw Min Tun**, språkrör för miitärjuntan, den 3 juni.

Phyo Zeya Thaw var känd som hip-hop-artist och valdes 2012 in i parlamentet för NLD, partiet som leds av **Aung San Suu Kyi**. **Kyaw Min Yu**, känd som ”Ko Jimmy”, är en känd aktivist och författare från 1988 års studentgeneration och satt 15 år i fängelse sedan militären slagit ner demokratiörelsen 1988. De bägge dömdes till döden för terroristbrott av en militärtribunal den 21 januari.

De två andra männen som hotas av avrättning är **Hla Myo Aung** och **Aung Thura Zaw**. De anklagas för att ha mördat en kvinna som ska ha varit informator åt militären.

Hotet om att avrättningar ska

återupptas i Myanmar möttes av internationella fördömanden från bland andra USA:s utrikesdepartement, Frankrikes regering, Amnesty International och Human Rights Watch.

MYANMAR ÄR ETT av de länder som Amnesty uttryckte oro för när årets dödstraffsrapport publicerades 24 maj. Globalt ökar antalet dödsdomar och avrättningar efter en nedgång under pandemiåret 2020.

År 2021 avkunnades minst 2 052 dödsdomar i 56 länder, en ökning med nästan 40 procent jämfört med 2020.

I 18 länder avrättades 579 människor under förra året, vilket var en ökning med 20 procent. Statistiken är dock osäker då Amnesty inte har några siffror för Kina, Nordkorea och Vietnam där avrättningar omgärdas av sekretess.

En kraftig ökning av avrättningar noterades i Iran; från 246 år 2020 till 314 förra året. I Egypten minskade avrättningar men minst 83 personer avrättades och i Saudiarabien

avrättades 65 personer, en fördubbling på ett år. Dessa tre länder stod för 80 procent av kända avrättningar.

TRE LÄNDER; Belarus, Japan och Förenade Arabemiraten, som inte genomfört avrättningar på flera år återupptog detta under 2021. I USA avrättades elva personer under förra året.

Saudiarabien har hittills i år visat att dödsstraffet är i fortsatt bruk för en rad olika brott. Den 12 mars avrättades totalt 81 personer på en och samma dag.

I flera länder, däribland Sierra Leone, Papua Nya Guinea och Malaysia pågår dock processer som kan leda till att dödsstraffet avskaffas helt. Och i Centralafrikanska republiken röstade parlamentet enhälligt den 27 maj för att dödsstraffet ska avskaffas. Den 25 maj omvandlade Zambias president **Hakainde Hichilema** 30 dödsdomar till fängelsestraff och presenterade ett lagförslag om att avskaffa dödsstraffet.

ULF B ANDERSSON

POLISER FRIKÄNDA

GREKLAND. Den 3 maj kom domen från en domstol i Aten i fallet med **Zacharias ”Zak” Kostopoulos** död den 21 september 2018. Han var en känd hbtq-aktivist

och queerartist och efter att han miss-handlats till döds utbröt stora protester (se Amnesty Press nummer 3/2020). Två civila personer dömdes till tio års fängelse för dödsmisshandeln men juryn valde att frikänna fyra åtalade poliser.

– Trots att det fanns filmbevis för att polisen använde onödigt våld för att gripa Zak när han låg döende på marken så har inget ansvar utkrävts av polisen, sade **Glykeria Arapi**, chef för Amnesty International i Grekland. **||||**

FOTO: AMNESTY

ETNISK RENSNING

ETIOPIEN. Sedan i slutet av mars råder en bräcklig vapenvila i Tigray i norra Etiopien. Trots detta har hjälpsändningar haft svårt att nå fram till de många människor som är i behov av hjälp och delar av infrastrukturen är fortfarande utslagen efter de strider som utbröt i november 2020 mellan TPLF i Tigray och den etiopiska regeringen. Den 31 maj rapporterades om strider mellan TPLF och Eritreas armé, som har stött den etiopiska regeringen.

En politisk lösning på konflikten är långt borta och i maj rapporterades om ny oro i provinsen Amhara där regeringen ska ha låtit gripa minst 4 500 personer. Minst 13 journalister har också gripits i Amhara och huvudstaden Addis Abeba.

Den 5 april publicerade Amnesty International och Human Rights Watch, HRW, den gemensamma rapporten ”We Will Erase You From This Land”: Crimes Against Humanity and Ethnic Cleansing in Ethiopia’s Western Tigray Zone”. Det är en kartläggning på 221 sidor av dödande, våldtäkter, massgripanden och tvångsflyttningar, som utgör etnisk rensning, i västra Tigray. Amnesty och HRW anklagar säkerhetsstyrkor från Amhara för krigsbrott och brott mot mänskligheten. **||||**

"FRI"

EGYPTEN

POLITIK: Under den arabiska våren tvingades president Hosni Mubarak avgå 11 februari 2011. De fria valen vanns av Muslimska brödrskapet parti. Protester mot Muhammed Mursis regering ledde i juli 2013 till att militären tog makten. General Abd al-Fattah al-Sisi har sedan 2014 varit president efter val som har bojkottats av oppositionen och han har använt hårda metoder mot opposition och civilsamhället.

YTA: 1 010 408 km² (Sverige 449 964 km²)

BEFOLKNING: 102,7 miljoner.

*I februari fattade domstolen för terroristmål i Kairo beslut om att häva människorättsadvokaten **Azza Soliman**s reseförbud, ett förbud som hon har levt med i sex år. Men hennes tillgångar är fortfarande frysta och hennes vänner är kvar i egyptiska fängelser.*

TEXT OCH FOTO: KAJSA SÖRMAN

Kvinnorättsaktivisten och advokaten **Azza Soliman** tar emot på sitt kontor i en gul byggnad i nordöstra Kairo.

Hon drar igen dörren och berättar med ett leende att hon har ont i ryggen och att hon är på dåligt humör.

– Det har varit många svåra år på rad nu, jag är otroligt trött, säger hon.

De svåra åren består i regeringens hårda politiska tryck på människorättsgrupper, aktivister och journalister i Egypten. Domstolar har dömt ut allt från godtyckliga reseförbud och frysningar av tillgångar till arresteringar och fängelsedomar. Organisationerna anklagas för att ha tagit emot donationer från utlandet "i syfte att utföra handlingar som skadar nationella intressen eller destabilisera allmän fred eller landets självständighet och dess enhet" och fallet går under namnet "Case 173".

En av dem som anklagats för att ha skadat Egyptens intressen är Azza Soliman. Hon greps i december 2016 när hon var på väg till en internationell konferens i Jordanien för Musawah, en organisation som jobbar för en

feministisk tolkning av islam och sharia. Efter förhör tilldelades hon ett reseförbud och fick sina och sin advokatbyrås tillgångar frysta.

– Tanken på att den jämställdhet, rättvisa och frihet som jag jobbar för innebär att jag företräder utländska intressen är befängd, säger hon. De här idealen har alltid funnits i vår del av världen.

Azza Soliman är född 1966 och har jobbat för kvinnors rättigheter i över 25 år. Efter att ha studerat juridik var hon med och grundade Center for Egyptian Womens Legal Assistance (CEW-LA) 1995 och hon har arresterats flera gånger för sitt arbete. Just nu jobbar hennes organisation för en ny familjelagstiftning som ska ge kvinnor ökade rättigheter vid giftermål, skilsmässor och i frågor om vårdnad. Som verktyg använder hon sharia.

– Jag tror att Gud vill att vi ska ha sunda relationer som gör oss lyckliga, han vill att vi ska njuta, inte lida, och för att det ska vara möjligt behöver vi rättvisa lagar, säger Azza Soliman. ➤

Jag tror att Gud vill att vi ska ha sunda relationer som gör oss lyckliga, han vill att vi ska njuta, inte lida."

BESTÄMD. – Jag jobbar för en rättvisare lagstiftning, jag vill förändra lagen men skulle aldrig bryta mot den, säger Azza Soliman.

TACKSAM. – De här korten och breven som människor från hela världen skickar till mig, de har bokstavligen räddat mitt liv, säger Azza Soliman.

PRISAD

Under svenska Amnestys nationella aktivistseminarium i Stockholm i oktober 2017 medverkade **Azza Soliman** via Skype från Kairo. Hon var en del av Amnestys globala "Brave"-kampanj som lyfte fram människorättsförsvarare. Azza Soliman fick 2021 års stipendium från Stiftelsen Anna Dahlbäcks Minnesfond.

Trots att Azza Soliman är van vid att bli ifrågasatt och utmanad i sitt arbete har den senaste händelseutvecklingen tagit på krafterna. Anklagelserna har hängt över henne som ett mörkt moln sedan den där dagen 2016. Rättegången har gång på gång skjutits upp. Hösten 2021 kom ett besked om att hon och ett antal andra aktivister var fria från misstankar men rättegången lät vänta på sig och när den väl genomfördes i februari 2022 hävdes bara reseförbudet, hennes och hennes advokatbyrås tillgångar är fortfarande frysta. Enligt beslutet måste hon bevisa att de frysta tillgångarna faktiskt är hennes.

Souleimene Benghazi jobbar på Amnestys regionalkontor i Tunis och har följt rättsfallet. – Anklagelserna mot Azza är helt utan grund och även om jag är glad att hon får resa igen, efter ett sex år långt orättfärdigt reseförbud, så är den här domen inte ett tecken på att situationen för civilsamhället i Egypten förbättrats.

Souleimene Benghazi säger att domstolens beslut om att lyfta reserestriktionerna är en del i regeringens pr-kampanj för att tvätta bort sitt dåliga rykte när det kommer till mänskliga rättigheter. En annan del i den kampanjen är en ny strategi för mänskliga rättigheter, en strategi som Souleimene Benghazi inte ger mycket för.

– Alla oberoende röster blir tystade och

det råder inget tvivel om att Egypten befinner sig i en pågående människorättskris, säger Souleimene Benghazi.

Case 173" tar sin början i juli 2011 då justitieministeriet i Egypten inledde en undersökning för att kartlägga vilka civilsamhällesorganisationer som tagit emot utländska donationer. Den första stora arresteringsvågen kom 2013. 43 personer som jobbade på olika civilsamhällesorganisationer dömdes till fängelse i mellan ett till fem år. Flera internationella organisationer stängdes ned, bland annat Freedom House och International Center for Journalists.

2016 kom nästa våg av arresteringar, sedan dess har det bara fortsatt och tiotusentals aktivister, politiker och journalister sitter godtyckligt fängslade i Egypten.

Den nya lag som kontrollerar icke statliga organisationer i Egypten som stiftades 2019 innebär inga lättnader och bryter mot den grundlagsskyddade organisationsfriheten.

Den enda typ av verksamhet som organisationer får bedriva i Egypten är inom området för samhällsutveckling som "tar hänsyn till statens utvecklingsplaner och samhällets behov". Organisationer får inte utföra någon politisk eller facklig verksamhet och inte heller göra något som regeringen anser kränker den allmänna ordningen, den offentliga moralen eller hotar nationell säkerhet.

Föreningar får inte heller ägna sig åt

verksamhet som är motsägelsefull till de syften som anges i deras godkända anmälan eller licens.

Allt detta gör det svårt för Azza Soliman att glädjas över det hävda reseförbudet. Hon rör med skeden i sin tekopp och sneglar på mobilen.

– Mina vänner är fortfarande i fängelse för ingenting. För syns skull så släpper de någon anklagelse här eller där men tusentals är fortfarande inspärrade, det här är inte frihet, säger hon.

Men även om det politiska trycket på flera sätt har hårdnat sedan revolutionen så ser Azza Soliman tecken på framsteg. 2014 fick Egypten sina första lagar som förbjuder sexuella trakasserier och 2020 bröts decennier av tystnad under vad som har kallats för Egyptens Metoo.

Det började med att en ung man från Kairos överklass anklagades för utpressning, våldtäkt och sexuella övergrepp i en facebookgrupp. Inlägget började spridas på instagram och twitter och inom några timmar var det ytterligare ett dussintal kvinnor som alla anklagade samma man för liknande övergrepp. Genom instagramkonton som @assaultpolice samlades vittnesmål från över 50 kvinnor och mannen dömdes sedan till åtta års fängelse. Azza Soliman företrädde flera av de målsägande.

– När jag började prata om feministisk tolkning av islam på 90-talet var jag väldigt

ensam. Nu är vi många som pratar om de här frågorna offentligt och säger att vi är feminister, säger hon.

Azza Solimans nästa mål är att få igenom en ny familjelagstiftning, ett lagpaket som reglerar skilsmässor, giftermål och vårdnad. Trots att hon lever under ett ständigt hot och nu har återfått sin rätt att resa så har hon inga planer på att lämna Egypten.

– Mitt arbete behövs här, jag är otroligt stolt och glad över allt vi har åstadkommit och jag ser en ny stark, klok generation med kvinnor som kommer ta kampen vidare med oss, säger Azza Soliman.

Azza Soliman skjuter bak sin stol och går bort till en byrå som står i ett hörn av rummet.

– Kom så ska jag visa dig, säger hon, det här har räddat mitt liv.

Ur lådan tar hon fram vykort, fotografier, girlanger, diplom och brev från människor från hela världen som skickat stöttande ord i svåra tider.

– Den internationella solidariteten är det finaste vi har, säger Azza Soliman och håller upp ett kort där det står "Du är inte ensam". Det kommer från en av Amnestys medlemmar.

– Det här ger mig energi och självförtroende att fortsätta när det är som svårast, det påminner mig om att det finns folk som ser mig och att jag har stöd från människor i hela världen, säger Azza Soliman. ■■■

ÖPPNING FÖR STATLIGA BIDRAG

För tredje året var Amnestys årsmöte digitalt. Parul Sharma blev omvald som ordförande och en ny verksamhetsstrategi antogs. Styrelsen fick också kritik av Granskningskommittén för minskad transparens.

TEXT: JENNIE AQUILONIUS

Den 15 maj var det dags för Amnestys digitala årsmöte att fatta beslut om motioner och styrelseförslag. Medlemmarna skulle också välja bland annat styrelse och valberedning.

160 röstberättigade medlemmar var anmälda till årsmötet men endast 100 av dessa deltog på mötet. Vid de beslutande omröstningarna deltog mellan 33 och 37 personer.

Parul Sharma valdes om som ordförande för sektionen och Tanja Yliniva blev kassör. Nya ordinarie ledamöter i styrelsen är Tanvir Mansur och Ingrid Lomfors.

Styrelsens förslag till en verksamhetsstrategi för den svenska sektionen 2022–2030 antogs efter viss diskussion.

Motioner och styrelsens förslag hade behandlats i beredningsgrupper under årsmötesveckan och beredningsgruppen hade enats om att ge styrelsen i uppdrag att arbeta in den internationella rörelsens kommande definition av feministiskt ledarskap i strategin. Margus Aule ville dock att årsmötet skulle ha en definition att ta ställning till då han menade att det "verkar inte vara ett allmänt känt och accepterat begrepp i Sverige".

Generalsekreterare Anna Johansson

menade att förslaget från beredningsgruppen var rimligt, eftersom det internationella årsmötet ska ta fram en definition för hela Amnestyrörelsen:

– Jag tror att det vore olyckligt om vi definierar feministiskt ledarskap på ett sätt, och resten av den globala rörelsen definierar feministiskt ledarskap på ett annat sätt.

En motion från grupp 168 i Laholm som rörde arbetet för dödsdömda i USA avslogs med tio röster mot åtta i beredningsgruppen och väcktes aldrig under förhandlingen i plenum på söndagen.

Gunnar Olofsson, medlem från Borås, hade krävt att Amnesty i Sverige skulle driva frågan om att de ansvariga för anfallen mot och ödeläggelsen av Afghanistan (2001), Irak (2003) och Libyen (2011) skulle ställas till svars "inför ICC eller i tillämpliga fall annan lämplig domstol". I beredningsgruppen fick motionens olika att-satser stöd av sex-sju röster medan åtta-tio röstade för avslag. I plenum drivs inte frågan vidare och avslagen från beredningsgrupperna blev också årsmötets beslut.

Generalsekreterare Anna Johansson berättade att stora förändringar kan ske inom

Amnesty i sommar. Den 30–31 juli äger det internationella årsmötet, Global Assembly, rum. Ett av förslagen är en ny global insamlingspolicy där Amnesty ska kunna ta emot finansiering från statliga källor för all sin verksamhet.

– Det är en motion som kan vara lite kontroversiell. I förslaget frågar Amnesty International sin nuvarande hållning att bara ta emot finansiering från statliga källor för att möjliggöra utbildning om mänskliga rättigheter, sade Anna Johansson.

Om motionen går igenom skulle Amnesty kunna ta emot pengar från multilaterala finansiärer som EU, UN Women eller UNHCR samt så kallade pooled donors, olika former av stiftelser och andra finansieringskällor som får statliga bidrag. Den slutgiltiga motionstexten skulle komma efter årsmötet och frågan om statliga bidrag var inte uppe för beslut på årsmötet.

Den svenska sektionen har historiskt varit motståndare till att ta emot offentliga medel och årsmötet 2011 gav styrelsen i uppdrag att driva frågan inom den internationella Amnestyrörelsen om nej till pengar från stat, landsting och kommun.

Granskningskommittén, GK, hade i sin rapport till årsmötet riktat skarp kritik mot sektionen i frågan om transparens sedan styrelsen på sitt junimöte 2021 tog ett beslut som "inneburit en väsentligt mindre transparens gentemot Amnestys medlemmar och givare, en stor skillnad jämfört med den princip som fram till dess varit vägledande för organisationen." Beslutet innebar att underlag till styrelsemöten ska sekretessbeläggas, och att medlemmar inte längre får delta på styrelsemöten.

Ordförande Parul Sharma bemötte kritiken under årsmötesveckan och sade att förändringarna inte handlar om att minska transparensen utan om att ta ansvar för organisationens arbete, riktning och framtida genomslag:

– Det är ett beslut som vi har tagit givet ett antal omvärldsfaktorer, exempelvis starkt ökad konkurrens på den svenska insamlingsmarknaden, sade Parul Sharma. Det här är en marknad som förutsätter kreativa insamlingslösningar och då hamnar vi plötsligt i zoner som handlar om affärshemligheter. ■■■

KLUBBAN FALLER.
Tjarls Metzmaa
var ordförande för
årsmötet.

FOTO: ZOOM

För en
fyllig bevakning
av årsmötet se:
www.amnesty-press.se

LITE KONTROVERSIELLT. Generalsekreterare Anna Johansson berättade om ett förslag till Global Assembly.

FOTO: EWA RÜDLING

Hatet mot Amnesty

THAILAND

HUVUDSTAD:
Bangkok.

POLITIK: Thailand lyckades undgå att erövrats av de europeiska kolonialmakterna i Asien. Under andra världskriget valde regeringen att alliera sig med Japan efter invasionen 8 december 1941. Under Vietnamkriget var Thailand nära allierat med USA. Kung Bhumibol styrde 1946-2016 medan perioder av demokratiskt styre avlöstes av nya militärkupper. I södra Thailand har ett lågskaligt islamistiskt uppror pågått i många år, en ny dialog om fredssamtal har återupptagits i år mellan regeringen och separatisterna i BRN.

YTA: 513 120 km²
(Sverige 449 964 km²)

BEFOLKNING:
66,2 miljoner.

Amnesty

I Thailand växer nu oron för Amnestys framtid i landet. Demonstranter och politiker har krävt att organisationens arbete ska stoppas. Nu förbereds också en ny lagstiftning som hotar hela civilsamhället.

TEXT: AXEL KRONHOLM

Den 17 februari i år samlades omkring 200 demonstranter, klädda i monarkens gula färg, utanför regeringsbyggnader i Bangkok. De slog i cymbaler, viftade med flaggor och skanderade i kör: "Amnesty – go away!". De tillhörde ett antal små men högljudda grupper rojalister och nationalister som öppet har vänt sig mot Amnesty International Thailand, som de beskriver som ett hot mot fred och säkerhet i landet.

På plats fanns även *Seksakol Atthawong*, dåvarande vice-minister i premiärministerns kabinett, som startat en namninsamling mot Amnesty som han hävdar har skrivits under av 1,2 miljoner människor.

– Thailand var i fred och normalitet innan dessa människor kom för att stödja dem som vill omkullkasta monarkin, rasera vår nationella säkerhet, förstöra styret av landet och det thailändska sättet att leva,

och skapa kaos, sade Seksakol Atthawong i ett tal till de samlade demonstranterna enligt nyhetsbyrån AP.

Efter att Seksakol Atthawong i november 2021 påbörjat namninsamlingen gav även premiärminister *Prayuth Chan-ocha* order om att Amnesty International Thailand skulle utredas.

Det här motståndet mot Amnesty uppstod efter de senaste årens omfattande demokratiprotester, i vilka hundratusentals mestadels unga thailändare har riktat sitt missnöje mot såväl Prayuth Chan-ochas kvasimilitära styre som kungahuset.

De första demonstrationerna hölls i början av 2020, delvis till följd av upplösningen av oppositionspartiet Future Forward Party (FFP). Under det första halvåret riktades demonstranternas ilska mot regeringen, det repressiva

NÄTHAT. Kampanjen mot Amnesty International Thailand är särskilt hätsk online, där Seksakol Atthawongs namninsamling ska ha samlat över 1 miljon underskrifter för att kasta ut organisationen ur landet.

politiska klimatet och effekterna av pandemin. Men så i augusti 2020 gick rörelsen in i en ny fas, när två studentorganisationer bröt ett långvarigt tabu och krävde reform av monarkin. Grupperna förde fram tio krav, såsom avskaffandet av Thailands hårda majestätslagar som kan ge upp till 15 års fängelse för uttalanden som "förtalar,

förolämpar eller hotar" monarkin.

Den sortens kritik av monarkin var relativt sällsynt under den förra kungen *Bhumibol Adulyadej*s 70-åriga styre, men kung *Vajiralongkorn* som tog över tronen 2016 har enligt analytiker långtifrån samma stöd hos allmänheten. Studenterna kräver även att kungens personliga tillgångar ska skiljas

STUDENTLEDARE. Panusaya "Rung" Sithijirawattanakul är 23-årig student och har krävt reform av monarkin. Hon är fri mot borgen i väntan på rättegång.

FOTO: ADIRACH TOUMLAMOON/WIKIMEDIA

STUDENTERNAS KRAV

1. Avskaffa kungens åtalsimmunitet.
2. Avskaffa majestätslagarna, ge amnesti åt alla som åtalats.
3. Separera kungens privata tillgångar från kungahusets.
4. Minska budgeten till kungahuset.
5. Avskaffa monarkens myndigheter såsom det så kallade Privy Council.
6. Öppna upp monarkens tillgångar för granskning.
7. Stoppa kungens makt att uttala sig om politik.
8. Stoppa propaganda för monarkin.
9. Utred mord på monarkens kritiker.
10. Förbjud kungen från att stödja framtida kupper.

OSÄKER FRAMTID. Piyanut Kotsan, chef för Amnesty International Thailand, känner oro för sina kollegor och organisationens framtid.

FOTO: AXEL KRONHOLM

”Det är ett väldigt polariserat samhälle just nu där generationer slåss mot varandra.”

Piyanut Kotsan

från kungahusets. Kung Vajiralongkorn blev år 2018 en av världens rikaste regenter när han tog över ägandet av kungahusets tillgångar i den så kallade Crown Property Bureau (CPB), som värderats till närmare 400 miljarder kronor.

Över 1 800 människor står inför åtal för olika brott i samband med demonstrationer eller inlägg på sociala medier kopplade till protesterna. Bland dessa finns enligt Thai Lawyers for Human Rights över 200 personer som åtalas för majestätsbrott. Amnesty International och dess globala rörelse tar inte ställning i frågor om länders statsskick, men har uppmanat myndigheter att tillåta människor att protestera fredligt och sluta gripa och åtala människor som uttrycker sina åsikter. Men uppenbarligen har detta väckt rojalisternas och regeringens vrede.

Enligt Piyanut Kotsan, chef för Amnesty International Thailand, är det en fråga om yttrandefrihet och rätten till fredliga

HÖGLJUDD KAMPANJ. Rojalister och nationalister protesterar mot Amnesty i Thailand utanför regeringsbyggnader i Bangkok.

FOTO: PEERAPON BOONYAKIAT / SOPA/TT

demonstrationer.

– Bland alla som gripits finns många barn, vissa så unga som 12 år, som riskerar långa fängelsestraff för att de uttryckt sina åsikter. Vi har jobbat särskilt med barnen i dessa demonstrationer, funnits på plats med volontärer för att se till att barnen är säkra och erbjuda psykosocialt stöd till dem som gripits, säger hon.

Piyanut Kotsan tycker att de ungas engagemang är uppmuntrande, men beklagar hur samhället bemöter dem.

– I det thailändska samhället finns en

stark norm att du ska lyda de äldre och inte utmana auktoriteter. Nu ser vi en ny generation som vågar ifrågasätta och höja sina röster. Men tyvärr ser både myndigheter och många föräldrar dem som bråkstakar. En del skolor reagerar barn som engagerar sig politiskt, eller låter polisen gå in i skolor och gripa elever. Vi hjälper också barn som sparkats ut från sina hem av föräldrarna på grund av sina politiska åsikter. Det är ett väldigt polariserat samhälle just nu där generationer slåss mot varandra. ➤

PROBLEM FÖR AMNESTY

I september 2020 tvingades Amnesty ställa in sin verksamhet i Indien och det nationella kontoret stängdes efter åtta års verksamhet efter en rad åtgärder från myndigheterna. I april stoppades Amnestys ordförande i Indien, Aakar Patel, från att resa till USA där han skulle hålla föredrag.

Sedan de nya säkerhetslagarna införts i Hongkong sommaren 2021 valde Amnesty att den 31 oktober stänga sektionens kontor och vid årsskiftet stängdes också det regionala kontoret från Amnestys internationella sekretariat.

Den 8 april meddelade det ryska justitiedepartementet att 15 internationella organisationer, däribland Amnesty International och Human Rights Watch, stängs ned.

NAMNINSAMLING. Amnesty samlar in namn för Write for Rights ("Skriv för frihet" i Sverige) i Bangkok den 30 oktober 2021. Den thailändska studenten Panusaya "Rung" Sithijirawattanakul (bilden) var ett av fallen som lyftes fram globalt.

FOTO: AMNESTY

Amnestys historia i Thailand går tillbaka till 1970-talet. Första gången organisationen blev känd i landet var efter 6 oktober-massakern 1976, när polis och paramilitära grupper gick till attack mot vänstersinnade de-

monstranter som ockuperat Thammasat-universitetet i Bangkok i protest mot att den tidigare diktatorn *Thanom Kittikachorn* med arméns hjälp återvänt till landet.

Ett okänt antal – enligt vissa uppskattningar över 100 – demonstranter dödades när polis och lynchmobbar slog till mot demonstranterna. Piyanut Kotsan säger att det var en stor händelse i Thailands politiska historia:

– Många greps, och Amnesty kampanjade för de gripna studenterna. Det ordnades solidaritetsaktioner runtom i världen, framför FN i New York, och myndigheterna här fick brev skickade till sig från hela världen med krav på att släppa fångarna. Många släpptes också, och blev senare framträdande människorättsaktivister, politiker, och det fick många att intressera sig för Amnestys arbete.

ARTIKEL 112

Artikel 112 i thailändska brottsbalken gör majestätsbrott straffbart med upp till 15 års fängelse. Flera av de demokratiaktivister som anklagas för majestätsbrott har nekats rätt till borgen och suttit häktade under lång tid i väntan på rättegång.

Urval av demokratiaktivister som just nu sitter häktade anklagade för brott mot artikel 112:

- Tantawan "Tawan" Tuatulanon
- Netiporn "Bung" Sanesangkhom
- Nutthanit "Bai Por" Duangmusit
- Sophon "Get" Surariddhidhamrong

Organisationen registrerades formellt i Thailand 2003, och har idag 22 anställda och tusentals medlemmar, aktivister och volontärer. När Piyanut Kotsan började jobba för Amnesty år 2001 var de bara tre anställda.

– Då var det fortfarande för känsligt att jobba med Thailand, så vårt fokus låg på Myanmar, som alltid varit ett viktigt land för oss, inte minst när det gäller politiska fångar. Men med tiden har vi jobbat mer och mer också med thailändska frågor, berättar hon.

Det har inte alltid varit särskilt populära frågor som Amnesty Thailand engagerat sig i. En av deras hjärtefrågor är avskaffandet av dödsstraffet – ett straff med starkt stöd hos befolkningen. I en opinionsundersökning från 2018 uppgav 90 procent av de svarande att de var för dödsstraff för människor som begått "grymma mord".

– Men vi tycker att det är en viktig fråga, och vi har länge jobbat nära justitieministeriet och vår kompetens i frågan värdesätts, säger Piyanut Kotsan. Det är också ett sätt för oss att diskutera rättssystemet i Thailand överlag. Vi kan också se att det nu gått fyra år utan avrättningar i Thailand, och regeringen har lovat att minska antalet brott som kan ge dödsstraff.

Som aktivist är Piyanut Kotsan van att möta motstånd, men de senaste årens kampanj mot Amnesty i Thailand är något nytt, och har fått henne att oroa sig för sina kollegor:

– Vi har fått ställa in offentliga sammankomster. Vi tvingas fundera på om vi vågar bära kläder med Amnestys logotyp på. Jag beundrar verkligen mina kollegor som fortsätter att arbeta trots att vi inte vet hur framtiden för vår organisation ser ut.

Det är inte bara Amnesty som upplever ett krympande utrymme i det thailändska civilsamhället. Regeringen behandlar just nu ny lagstiftning som ska reglera alla icke-vinstdrivande organisationers arbete (Non-Profit Organizations, NPO). Utkastet till den så kallade NPO-lagen innehåller vagt formulerade och svepande förbud mot allt arbete som "påverkar regeringens

VACCINKRAV. Sedan spridningen av covid-19 ökat kraftigt kampanjade Amnesty den 20 augusti 2021 i Bangkok för ökad tillgång till vaccin.

FOTO: FAOZEE LATEH/ KAN SANGTONG

säkerhet [...] eller relationer mellan länder", eller "påverkar allmän ordning, människors goda moral eller orsakar splittringar i samhället".

Enligt organisationen Thai Lawyers for Human Rights saknar lagen tydliga definitioner av dessa termer, vilket öppnar upp för att företrädare för staten, inklusive militären, kan agera godtyckligt mot vilken organisation som helst. Lagens breda definition av "icke vinstdrivande organisationer" möjliggör även att lagen kan användas mot allt från politiska grupperingar till handelskammare, jordbrukarkollektiv, hbtqi-organisationer eller idrottsklubbar.

Piyanut Kotsan oroar sig för vad det innebär för hela regionen när utrymmet för det thailändska civilsamhället krymper.

– Thailand kallades förut för österns Genève, med så många internationella organisationer här. Behandlingen av oss, och NPO-lagen, kommer att göra det svårt för många att vara kvar. I Myanmar, Kambodja, Laos eller Vietnam har du inte alls samma närvaro. Thailand borde vara stolt över att vara en hub för organisationer som oss. Utan Amnesty och andra organisationer här kommer detta att bli en mörk region för mänskliga rättigheter, säger hon. ■■■

Mexico City då och nu

**PRÄRIEVARGEN
I MEXICO CITY**
Ulrika Hembjer
Periferi

ULRIKA HEMBJER kom som tjugooåring till Mexiko i slutet på 1970-talet för att gå på konstakademi. Genom sin dåvarande pojkvän kom hon att under en period bo i Nezahualcóyotl, även förkortat till Neza. Nezahualcóyotl betyder den fastande prärievargen och har sitt namn efter en aztekisk kung på 1400-talet. I det lilla huset bodde även pojkvännens nio föräldralösa syskon.

I reportage- och fotoboken "Prärievargen i Mexico City" skildrar Hembjer livet i Neza och hur området gått från att vara slum i utkanten av Mexico City till att bli en egen stad där förhållandena förbättrats för invånarna. Hon berättar också om den utveckling som skett i Mexico Citys stadskärna. Som i många andra stora städer har stadskärnan varit ganska förslummad och bebotts av fattiga människor som där kunnat hitta billigt boende. Men investerare och myndigheter har sett en möjlighet att rusta upp och tjäna pengar vilket lett till tvångsvräkningar och andra övergrepp och en allt större korruption.

Boken är uppdelad i korta kapitel och med många foton som inleds med berättelserna om några av syskonen i familjen hon bodde hos och vad som hänt dem och hur de upplevde sin barndom. Trots svåra omständigheter tycks de flesta av dem ha klarat sig hyggligt i livet.

I bokens senare del skildras i lite mera närtid kampen för rätten till ett värdigt boende i Mexico Citys centrum och de starka kvinnor och män som vågar ta striden för den rätten. Den tar också upp korruptionen och det utbredda våldet.

Boken har dock tyvärr en del brister i mitt tycke. Skildringarna blir ibland lite väl fragmentariska och en hel del upprepningar sker i texten.

ANDREA BODEKULL

FÅNGAR. Medlemmar i Pemuda Rakyat, kommunistpartiets ungdomsförbund, förs bort av militären i Jakarta 30 oktober 1965 FOTO: AP/TT.

Nedstystade massmord

JAKARTAMETODEN. DET ANTI-KOMMUNISTISKA KORSTÅGET SOM FORMADE VÅR VÄRLD

Vincent Bevins
Översättning: **Stefan Lindgren**
Karneval förlag

NATTEN TILL DEN 1 oktober 1965 inträffade en händelse som fick begränsad uppmärksamhet utanför Indonesien men som fick en global betydelse och fortfarande omgärdas med en skrämmande tystnad. Överstelöjtnant Untung proklamerade i spetsen för "30 september-rörelsen" att en "kontrarevolutionär kupp" skulle stoppas. Sex indonesiska generaler mördades men inom tolv timmar hade Untungs uppror krossats. General *Suharto* tog i praktiken makten även om president *Sukarno* satt kvar ännu en tid med allt mer begränsad makt.

Suharto och militären utlöste en besinningslös våldsvåg i den indonesiska övärlden. Någonstans mellan en halv miljon och en miljon människor mördades. På Bali mördades fem procent av befolkningen. Närmare två miljoner sattes i fängelse eller läger och så sent som 1998 krävde Amnesty och Human Rights Watch att de sista fångarna skulle släppas.

USA och Storbritannien gav stöd till det antikommunistiska korståget.

En av de få politiker i väst som tog avstånd medan terrorn pågick var senatoren *Robert F Kennedy*, som i januari 1966 sade:

– Vi har uttalat oss mot de omänskliga massakrer som utfördes av nazisterna och kommunisterna. Men kommer vi också att uttala oss mot den omänskliga slakten i Indone-

sien, där över 100 000 påstådda kommunister inte varit förövare utan offer?

Den amerikanske journalisten *Vincent Bevins* som har arbetat för bland andra Los Angeles Times, Financial Times och Washington Post och har varit stationerad i Brasilien och Indonesien. Hans bok "Jakartametoden" är en imponerande kartläggning av hur USA använt brutala metoder för att behålla kontrollen i olika länder. Bevins skildrar historiska händelser i bland annat Guatemala, Chile, Brasilien och beskriver hur slagordet "Jakarta" blev en signal från extremhögern om vad som kunde utlösas.

Till bokens styrka hör de enskilda människooöden Bevins har letat fram och som ger en bild av en tid före 1965 då Sukarno, som lett Indonesien sedan 1949, var en världsledare då den alliansfria rörelsen var en maktfaktor. I Indonesien införde Sukarno en "styrd demokrati" som byggde på maktbalans mellan militären, den muslimska högern, hans egna nationalisterna och det mäktiga kommunistpartiet, PKI, med dess massorganisationer.

I Indonesien råder fortfarande officiell tystnad kring vad som hände 1965 även om *Joshua Oppenheims* hyllade dokumentärfilmer "The Act of Killing" (2012) och "The Look of Silence" (2014) har kunnat visas av civilsamhället.

– Lösningen är att denna nation erkänner sina synder och ångrar sig, säger Sakono, en av de som överlevde tiden i fängelse, till Bevins.

Ingenting tyder på att en sådan process är på gång i dagens Indonesien. **ULF B ANDERSSON**

FOTO: KLAS SJÖBERG/LRF MEDIA

HÖGAKTUELLT. Martin Kragh är biträdande chef på Centrum för Östeuropastudier vid Utrikespolitiska institutet och docent vid Institutet för Rysslands- och Eurasienstudier vid Uppsala universitet.

NYA INSIKTER I TANKEVÄRLDEN
SOM STYR VLADIMIR PUTIN

DET FALLNA IMPERIET
Martin Kragh
Fri Tanke

DET FALLNA IMPERIET med undertiteln "Ryssland och väst under *Vladimir Putin*" är så färsk att författaren **Martin Kragh** och förlaget hann lägga in en kort text om Rysslands invasion av Ukraina den 24 februari 2022. För de flesta av oss kom nog invasionen som en chock och få av oss hade väl trott att Vladimir Putin skulle gå så långt. Men när man läser Martin Kraghs bok framgår det tydligt att tecknen på de ryska makthavarnas imperialistiska tankar funnits länge. Redan 1992 sade den dåvarande ryske vicepresidenten *Aleksandr Rutskoj* att Krimhalvön var rysk; "den är täckt i ryskt blod och måste tillhöra Ryssland".

"Kragh har skrivit en rejält faktaspäckad bok, med 356 referenser (!), som ger åtminstone mig många nya insikter i den tankevärld som styr Vladimir Putin

och de ryska makthavarna. Vid läsning av boken framgår det tydligt att retoriken om nazister och hot mot den ryska befolkningen i de länder som förklarade sig självständiga efter upplösningen inte är något nytt utan funnits där hela tiden. Likaså lögnerna och desinformationen.

Boken är en gedigen genomgång av många välkända händelser sedan Sovjetunionens upplösning som till exempel krigen i Tjetjenien, attentaten mot Dubrovskateatern (2002) och skolan i Beslan (2004) men även en del historiska återblickar ännu längre tillbaka. Den ger också en bild av Putins väg till makten och oligarkernas framväxt och deras inflytande på den ryska politiken.

Tyvärr skäms delar av texten av att Martin Kragh har en förkärlek för att använda onödigt krångliga ord som gör att åtminstone jag måste stanna upp i texten för att förstå. Kanske ville förlaget få ut boken snabbt men jag tror den hade vunnit på en redaktörs öga som rensat upp lite i texten.

ANDREA BODEKULL

AMNESTY TVEKAR OM KRIGSBROTT

TILL ÅRETS AMNESTYMÖTE lägger jag en motion med yrkandena att Amnesty kräver att misstänkta krigsbrott under de utländska interventionerna i Afghanistan, Irak och Libyen utreds, att eventuell inblandning av svenska politiker i krigsbrott utreds och att de ansvariga ställs till svars inför domstol. Jag vill också att Amnesty Sverige vänder sig till den centrala organisationen med frågan om man vidtagit eller planerar att vidtaga några åtgärder för att få sådana misstänkta krigsbrott utreda och lagförda.

Motionen avstyrks av styrelsen, och avslås sedan i vederbörlig ordning av årsmötet.

Invasionerna och förödelsen av Afghanistan och Irak är klara folkrättsbrott, genomförda utan FN-mandat. I Afghanistan fick den flernationella ISAF-styrkan i efterhand godkännande av Säkerhetsrådet, men bara för fredsbevarande insats och inte krigförande – vilket kom att bli fallet. Invasionen av Irak saknar varje form av legitimitet och i Libyen missbrukades en resolution om ”flygförbudszon” till att terrorbomba och förvandla Afrikas mest utvecklade land till en ”failed state” med strider mellan konkurrerande miliser, fattigdom och en oas för flyktingsmugglare.

De civila offren för interventionerna räknas i Afghanistan till minst 70 000, sannolikt betydligt fler, och i Irak enligt ”Iraq body count” – USA meddelade tidigt att man inte räknar irakiska liv – till minst 185 000 – 208 000. Detta i tillägg till åtminstone någon miljon irakier som avlidit i olika följdverkningar av invasionen. Siffror som med råge passerat gränsen för folkmord. I Libyen är siffrorna osäkra – från 2.500 till 25 000 offer beroende på källor. Enligt svenska Amnesty har

LIBYENKRIGET. ”USS Kearsarge” var ett av fartygen från USA som deltog i Libyenkriget 2011 där även Sverige deltog.

man redan tagit upp och kritiserat dessa interventioner. Stämmer det? Vad gäller Afghanistan finns en välgjord rapport (2021) där behovet att straffa personer för krigsbrott tas upp som en av 26 (!) punkter – men utan att peka ut själva invasionen som ett krigsbrott i sig.

I fallet Irak finns en rapport om händelserna i Mosul, men inte invasionen som helhet, och vad gäller Libyen ingenting. Det räcker inte. Behovet att utreda svenska politikernas eventuella inblandning i krigsbrott – information från svenskt spaningsflyg gav koordinater till NATO för bombning av såväl militära som civila mål i Libyen! – kommenteras inte alls.

Om den ryska invasionen av Ukraina skriver Amnesty: ”Rysslands invasion av Ukraina är ett brott mot FN-stadgan och en aggressionshandling som är ett brott enligt folkrätten. Amnesty International kräver att alla som är medskyldiga till dessa brott ska hållas ansvariga”. Alltså exakt ett sådant uttalande som jag efterlyst i fallen Afghanistan, Irak och Libyen. Men som alltså röstats

ner. Jag överlåter åt var och en att begrunda denna skillnad i intresse och engagemang.

Till sist: skulle en insats med uttalanden och kanske några brev om Afghanistan, Irak och Libyen ta för mycket kraft från Amnestys övriga arbete – som några låtit påskina? Nja. Jag har själv skrivit ihop och skickat in en anmälan till ”Riksenheten mot internationell och organiserad brottslighet” med innehåll i stort sett som i min motion – och samma krav att lagföra de ansvariga. Det tog någon dag, inte mer. Visst hade det varit klädsamt om Amnesty backat upp detta initiativ

Gunnar Olofsson
Amnesty-medlem i Borås

DÄRFÖR SADE STYRELSEN NEJ TILL MOTIONEN:

Amnesty International har haft och har särskilda regler som innebär att vi som organisation inte offentligt tar ställning till om ett agerande innebär en invasion eller aggression. Amnesty fokuserar istället på att dokumentera och fördöma kränkningar av de mänskliga rättigheterna och

kränkningar av internationell humanitär rätt samt kräva ansvar för krigsförbrytelser och andra allvarliga kränkningar.

Detta är beslut som har fattats av Amnestys högsta beslutande organ, tidigare Internationella rådmötet (International Council Meeting) och nu Global Assembly, bestående av representanter för Amnestys sektioner runt om i världen.

Fram till 2005 innebar Amnestys policy att vi som organisation aldrig uttalade oss om detta. Som en konsekvens därav kan Amnesty inte heller nu uttala sig om invasioner eller aggressioner som utfördes innan 2005, vilket är fallet med både Afghanistan och Irak.

Vid det internationella rådmötet 2005 beslutades att Amnesty i exceptionella situationer offentligt ska kunna motsätta sig militära ingripanden som är särskilt sannolikt att leda till allvarliga kränkningar av mänskliga rättigheter. För att göra det måste ett beslut fattas av vår internationella styrelse efter samråd med nationella sektioner.

Precis detta har gjorts angående Rysslands invasion av Ukraina. Detta är anledningen till att Amnesty angående detta krig offentligt uttalar oss om att det är fråga om en aggression.

Olika organisationer arbetar på olika sätt. Privatpersoner har ytterligare egna möjligheter, exempelvis att skicka in anmälan till Riksenheten mot internationell och organiserad brottslighet som Gunnar Olofsson har gjort. En enhet hos åklagarmyndigheten med vilken sektionen för övrigt har löpande kontakt.

Styrelsen vill starkt understryka att Amnestys arbete mot straffrihet och för att ansvariga ställs till svars är tydligt och prioriterat. Det gäller alla krig och alla konflikter utan undantag. Att Amnesty inte kan uttala sig exakt om **Gunnar Olofsson** önskar ändra inte detta!

Styrelsen för Amnesty Sverige

UTSTÄLLNING LÅNAS UT

Under de två första veckorna i mars anordnade Amnestygrupp 160 en utställning om uigurererna och deras utsatta situation på Domkyrkoforum i Lund. Gruppen har under en längre tid samlat in fakta och satt sig in i uigurnas levnadsförhållanden och Kinas politiska förtryck av urfolk.

Kinas strävan är att dessa människor ska assimileras in i den kinesiska kulturen med allt vad det innebär. De lever under ett hårt förtryck. Den som inte anpassar sig riskerar att tvingas till så kallade omskolningsläger som i realiteten visat sig fungera som koncentrationsläger, där människor utsätts för våld och hjärntvätt.

Utställningen består av 16 A3-skärmar som tar upp olika teman. Skärmarna är svarta och texten är

INTRESSANT NUMMER

Vilket fint nummer av Amnesty Press (1/2022), genomarbetat, intressant och aktuellt.
Ingvar Krakau
Mångårig bidragsgivare

Nummer 1 2022, ett uppskattat nummer.

FÅTT NYA KUNSKAPER

Tack för senaste numret av Amnesty Press. Har just läst om afrofofi i Sverige och fått nya kunskaper och några tankeställare. Har också läst om Saint-Barthélemy. Viktigt att belysa denna sida av Sveriges historia. Välskrivna artiklar!

Kristian Gustavson

skriven på gul botten. Det är mycket effektivt och ett mycket bra arbete, utfört av Amnestys formgivningsgrupp. Skärmarna tar upp olika teman till exempel Xinjiangs historia, interiörer från arbetsläger och frågan om folkmord i Xinjiang. Några av skärmarna tar upp enskilda fall som Merdan Ghappar och Ilham Tohti. Där finns också tecknade bilder från lägren, utförda av en amerikansk konstnär. Skärmarna kan lätt transporteras och lånas ut till de som själva vill arrangera en utställning.

Intresserade kan kontakta grupp 160 genom Bengt Törjas, gruppssekreterare. Tel. 0704/193044 eller e-post: btorjas@gmail.com

Tora Friberg
Grupp 160 i Lund

”Överraskande”

Språktidningen och Novus har undersökt vad inom svenska språket som orsakar irritation. Felaktiga sarskrivningar toppar listan och 22 procent retar sig på ord som ”söt potatis” eller ”sjuk sköterska”. Språktidningens chefredaktör **Anders Svensson** tyckte att det var överraskande att 22 procent också störde sig på ordet ”hen” som idag bland språkvårdare ses som ett etablerat ord. Bland Sverigedemokraternas väljare var det 50 procent som retade sig på ”hen”.

”Ett enda ord”

Felsägningar kan ha olika mått av freudiansk energi, konstaterade **Andrew Walden** i en kolumn i DN den 30 maj. USA:s förre president **George W Bush** höll tal om det demokratiska underskottet i Ryssland och skulle fördöma **Vladimir Putins** beslut att invadera Ukraina. Ett enda ord blev dock fel när Bush sade; ”...och beslutet av en man att inleda en helt omotiverad och brutal invasion av Irak”.

”Bottenlöst”

Patrik Lundberg upprörs i en krönika i DN över Filmstadens förbud mot medhavt godis i salongerna och tycker att det är ”bottenlöst att ett kinesiskt konglomerat ska få göra sig deg på att biopubliken numera måste betala 22 kronor för en cylinder med några gram mjölkchoklad och 104 kronor för en stor popcorn med en stor läsk”. Lundberg påminner om att Filmstadens moderbolag numera ägs delvis av **Wang Jianlins** företag Wanda Group som har nära band till kommunistpartiet i Kina.

”Frihet enligt konstitutionen”

I Egypten hoppas turistnäringen att turister från arabländer ska kompensera för bortfallet av turister från Ryssland och Ukraina. Frågan om staten ska bestämma att heltäckande burkini ska tillåtas för badande kvinnor har nu blivit extra het och debatteras i parlamentet, rapporterar al-Monitor. Tidigare har en del hotell förbjudit denna badklädsel men nu argumenteras för att rätten att välja badklädsel är garanterad i Egyptens konstitution.

FOTO: VERA HÄGGBLUM

PRISTAGARE. Anabela Lemos från Moçambique fick årets Per Anger-pris.

MILJÖFÖRSVARARE FICK PER ANGER-PRISET

FÖR FÖRSTA GÅNGEN gick regeringens *Per Anger*-pris i år till en miljöförsvare. **Anabela Lemos** har trots hot, hat och trakasserier aktivt kämpat för klimaträttvisa i Moçambique sedan 1998.

– Vi lever i en klimatkris idag. Vi håller på att förlora vår möjlighet att överleva på den här planeten. För att stoppa detta behöver vi klimaträttvisa, sade **Anabela Lemos** under prisceremonin på Göta Lejon den 31 mars.

Anabela Lemos leder miljöorganisationen *Justiça Ambiental* (”Miljörättvisa” på portugisiska) och *Per Anger*-priset ser hon som ett erkännande av arbetet för jordens överlevnad.

– Det finns ingen skillnad mellan mänskliga rättigheter och miljö rättigheter. Vi människor utgör en del av miljön, så allt vad vi gör mot miljön gör vi mot oss själva, säger hon till Amnesty Press några dagar innan ceremonin.

Anabela Lemos hemland Moçambique är ett land med stora naturresurser, som metall-

ler, mineraler, olja, naturgas och kol.

– Det största problemet för länder som Moçambique är att de stora bolagen bara vill tjäna pengar, medan folket förlorar allt, säger hon.

Att höja rösten mot de stora bolagen och den politiska eliten och kämpa för klimaträttvisa är inte ofarligt. Enligt organisationen *Global Witness* mördades runt om i världen i genomsnitt fyra miljöförsvare i veckan under 2020. Även **Anabela Lemos** och hennes medarbetare på *Justiça Ambiental* har drabbats av hot och hat. Men att ge upp kampen är inget alternativ för årets *Per Anger*-pristagare.

– Ibland känner du dig rädd och nere, det är ingenting du tar lätt på. Men det går också upp och ner. Då det händer försöker du stanna upp och se hur du kan hantera det, men sedan fortsätter du att jobba, för jag anser inte att vi kan sluta att utföra det arbete vi gör, säger **Anabela Lemos**.

Vera Häggblom

FATTA PENNAN

VARJE ÅR UTFÄRDAR Amnesty International hundratals blyxtaktioner. Det kan handla om samvetsfångar som har fängslats, dödsdömda fångar där en avrättning är nära

förestående, flyktingar som vägras söka asyl eller hotad yttrandefrihet. Amnesty Press väljer ut tre fall i varje nummer.

Livstid för advokater

DEN 10 MAJ fälldes de två bröderna **Hazza** och **Rashed bin Ali Abu Shurayda al-Marri** av en domstol i Doha för att ha ifrågasatt lagar från emiren inför de första valen den 2 oktober 2021. Bröderna, som är advokater, dömdes till livstids fängelse i en rättegång bakom stängda dörrar. Domen kan överklagas.

Enligt emirens lag begränsades deltagande i valet till de som kunde visa blodsband till en medborgare i landet 1930 vilket ledde till protester.

SKRIV TILL:

H.E. Masoud bin Mohamed al-Ameri
Ministry of Justice
PO Box 917
Doha, Qatar
Fax: +97440215372
E-post: info@moj.gov.qa

Your Excellency,
On 10 May, the Criminal Court of First Instance in Doha issued its verdict against members of the Al Murra tribe. The court handed lawyers and brothers Hazza and Rashed bin Ali Abu Shurayda al-Marri life sentences. The charges included “contesting and refusing laws and decisions ratified by the Emir” and “convening and organizing a public meeting without authorization”. These charges relate to speeches and poetry they made or published online that were critical of a recently adopted electoral law that is discriminatory to members of al-Marri tribe. I urge you to quash the convictions and sentences and to immediately release Hazza bin Ali Abu Shurayda al-Marri and Rashed bin Ali Abu Shurayda al-Marri as they have been imprisoned solely for the peaceful exercise of their right to freedom of expression and peaceful assembly.
Yours sincerely,

DATUM: Kontakta Amnesty Press om du tänker skriva efter 18 juli.

DATUM: Kontakta Amnesty Press om du tänker skriva efter 1 augusti.

Fängelsehot för hädelse

MÄNNISKORÄTTSAKTIVISTEN Mohamed Rusthum Mujuthaba, som arbetar för religiös frihet, hotas av fem månaders fängelse för hädelse för brott mot blasfemilagarna i Maldiverna. Enligt lagen är all kritik mot islam förbjuden. Han hade på sociala medier skrivit om kvinnors rättigheter, samvetsfrihet och kritiserat religion och satt sex månader i häkte 2019–2020.

SKRIV TILL:

Mr. Ibrahim Riffath, Attorney General
Attorney General’s Office
6th Floor, H. Velaanaage
Ameeru Ahmed Magu
20096, Male, Maldiverna
E-post: bureau@agoffice.gov.mv

Honourable Attorney General Ibrahim Riffath,

I write to you with grave concern about the fate of Mohamed Rusthum Mujuthaba, a Maldivian religious freedom and human rights activist, who is being prosecuted for blasphemy and possession of “obscene material” under the country’s Penal Code and if convicted, could face up to five months in prison.

On 11 May 2022, Mohamed Rusthum Mujuthaba told the criminal court, where he is being prosecuted, that he was detained for six months, in excess of the sentence stipulated if convicted. However, the state prosecutor argued at the court that he was detained for 29 days, 22 hours and 19 minutes.

I urge you to:

- Immediately drop the charges against Mohamed Rusthum Mujuthaba and all those implicated under domestic laws solely for peacefully exercising their rights to freedom of expression and religion;

- Repeal blasphemy laws in the Penal Code and other domestic laws.

Yours sincerely, ,

DATUM: Kontakta Amnesty Press om du tänker skriva efter 1 augusti.

Hungerstrejkar i protest

AKTIVISTEN Alaa Abdel Fattah inledde den 2 april en hungerstrejk i protest mot förhållanden i Tora-fängelset i Kairo och den fängelse han och människorättsadvokaten Mohamed Baker fick i december 2021 för “spridande av falska nyheter”. Alaa Abdel Fattah är en välkänd aktivist sedan den Arabiska våren 2011 och har fängslats ett antal gånger (se Amnesty Press nummer 4/2018).

SKRIV TILL:

President Abdel Fattah al-Sisi
Office of the President Al Ittihadia Palace
Cairo, Egypten
Fax +202 2391 1441
E-post: p.spokesman@op.gov.eg

Dear Mr. President,
I am writing to raise my concerns about the unjust imprisonment of activist Alaa Abdel Fattah and human rights lawyer Mohamed Baker, who were convicted in December 2021 for “spreading false news” and sentenced to five and four years in prison, respectively. They have already spent 31 months in arbitrary detention pending investigations into bogus accusations in relation to separate cases.

Alaa Abdel Fattah’s health has sharply declined since he began his hunger strike on 2 April, only consuming water and salt, in protest of his imprisonment and inhuman prison conditions.

I urge you to release Alaa Abdel Fattah and Mohamed Baker immediately and unconditionally, and drop all charges against them, as they are detained solely for peacefully exercising their human rights.

Yours sincerely,

DATUM: Kontakta Amnesty Press om du tänker skriva efter 18 juli.

Ovanstående vädjandebrev med sammanfattning på svenska finns på amnestypress.se (längst upp i högra hörnet).

MASSDEMONSTRATIONEN SOM TVINGADE BORT DIKTATORN

PÅ MOTORVÄGEN Epifanio de los Santos Avenue, EDSA, som löper runt Filippinernas huvudstad Manila utspelades den 22–25 februari 1986 ett drama som gav eko över hela världen. Det slutade med att USA flög ut **Ferdinand Marcos** med hustrun **Imelda** till exil på Hawaii. Omkring två miljoner människor beräknas ha deltagit i People Power-revolutionen.

Ferdinand Marcos hade valts till president 1965 i ett land som då var ett av de rikaste i den delen av Asien. När han flydde 1986 levde många filippinare i extrem fattigdom. När presidentpalatset Malacañang öppnades för allmänheten chockades många av rikedomerna där Imelda Marcos innehav av 3 000 par skor blev berömda som en symbol för utplundringen av landet. Det har senare beräknats att familjen Marcos stal motsvarande 5–10 miljarder kronor från filippinska centralbanken och ytterligare enorma tillgångar hade placerats utomlands.

Hösten 1972 utlyste Ferdinand Marcos undantagstillstånd och de kommande 14 åren styrde han landet med järnhand. Uppror från kommunistgerillan NPA och muslimska separatister på Mindanao bekämpades hårdhänt.

Civilsamhället utsattes för ett hårt förtryck och tiotusentals människor greps på godtyckliga grunder. USA fortsatte dock att ge sitt stöd till Marcos-regimen.

Den 21 augusti 1983 chockades världen av mordet på den filippinske oppositionsledaren **Benigno "Ninoy" Aquino Jr.** Efter tre års exil i USA återvände han men sköts ihjäl när han klev av flygplanet. Över två miljoner hyllade minnet av Ninoy vid begravningen och änkan **Corazon Aquino** tog över rollen som oppositionsledare.

Den 3 november 1985 utlyste Marcos överraskande val och Corazon Aquino ställde upp. Valfusket var uppenbart och när Marcos utropades som segrare valde delar av armén att ställa sig på Aquinos sida och People Power-revolutionen inleddes.

Den 9 maj 2022 hölls presidentval och **Ferdinand "Bongbong" Marcos Jr.** vann en storseger. I valrörelsen hyllade han sin fars styre 1965–1986 och vägrade delta i några debatter med andra kandidater. Vicepresident blir **Sara Duterte-Carpio**, dotter till avgående presidenten Rodrigo Duterte. Det nya presidentparet är "en mardröm" varnar människorättsaktivister.

ULF B ANDERSSON

Läs en tidning som bevakar
mänskliga rättigheter
jorden runt

Beställ senaste
magasinet
gratis!

Skanna QR-koden
eller surfa direkt till:
tidningenglobal.se/amnesty

I en tid som denna behöver vi den globala nyhetsbevakningen mer än någonsin. Tidningen Global är bred, djupgående och folkbildande. Våra kunniga reportrar och internationella röster levererar nyheter, reportage, krönikor och analyser som ger dig fler perspektiv av världen. Prova själv, beställ ett gratis nummer så skickar vi hem ett magasin och öppnar hela sajten för dig.

Jan-Åke Eriksson, chefredaktör

Beställ gratis på tidningenglobal.se/amnesty

Hej medlem

INGET VAL...

Det är valår. Sverige, och därmed våra politiker, har lovat att stå bakom de mänskliga rättigheterna. Att respektera och garantera dem för alla som bor här. Trots det har många i Sverige inte en trygg plats att bo på. Människor utsätts för rasism, diskriminering, hot och våld på grund av vilka de är. Sexuellt våld är utbredd och överlevare får sällan upprättelse. Urfolks rättigheter tas inte på allvar och klimatkrisen påverkar samers sätt att leva.

Varje gång politikerna ställer rättighet mot rättighet, grupp mot grupp och människa mot människa bryter de mot det här löftet. För vi ska inte tvingas välja, och ingen rättighet är viktigare än någon annan. Det är inget val. Det är dags att vi påminner politikerna om vad de faktiskt har lovat.

VALET 2022: “MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER ÄR INGET VAL”

Hur började du engagera dig i Amnesty?

Som student fick jag sommarjobb på Amnesty som medlemsvärvare och insåg snabbt att det här var organisationen för mig. Efter sommaren började jag engagera mig i Amnestys studentgrupp i Uppsala. Jag läste freds- och konfliktstudier då, men mitt engagemang för Amnesty fick mig att sadla om till folkrätt. Sedan dess har jag varvat aktivism med värvning tills jag blev anställd på heltid 2018.

Amnesty har nu tagit fram en valplattform och valt att fokusera på ett specifikt urval av frågor inför valet. Samtidigt är en av Amnestys främsta grundpelare att vara partipolitiskt oberoende. Hur går detta ihop?

Sverige har ställt sig bakom en lång rad människorättskonventioner som är juridiskt bindande. Det är statens ansvar att se till att Sverige lever upp till vad vi lovat. Det betyder att oavsett vilka som bildar regering i höst, kommer ansvaret för att alla som bor här kan utkräva sina rättigheter falla på deras axlar. Det är ett stort och viktigt ansvar som vi behöver påminna politikerna om, utan att ta ställning för eller emot ett visst parti eller regeringsbildning. Mänskliga rättigheter är inget som regeringen kan välja att lyfta ibland och välja bort i andra sammanhang. Det är ett krav och ett måste, mänskliga rättigheter är inget val.

Sen är det viktigt att komma ihåg att även om Amnesty är partipolitiskt oberoende är vi inte neutrala. Vi säger ifrån, högt och tydligt, när det finns risk för att mänskliga rättigheter kränks. Det gäller även i Sverige!

Kan du beskriva vilka frågorna är och varför de är aktuella att lyfta i samband med valet i år?

Vi har valt att fokusera på fyra områden där vi har expertis och där vi ser att det finns brister i människorättskyddet i Sverige. Det betyder inte att det inte också finns andra människorättsproblem i Sverige, men just dessa fyra arbetar Amnesty aktivt med och/eller ser behöver belysas ur fler perspektiv i debatten. Vissa av dem är i högsta grad en del av valdebatten, men ett rättighetsfokus saknas. Andra talas det inte om i valrörelsen alls, trots att de är centrala rättighetsfrågor som måste uppmärksammas och åtgärdas av politikerna.

De fyra områden vi lyfter är rättvisa och vård för överlevare av våldtäkt och sexuellt våld, urfolks rättigheter och samernas centrala roll i den gröna omställningen, rätten till en bostad som säkrar ett liv i trygghet, säkerhet och värdighet, samt behovet av att bredda debatten om segregation och våld från hårdare tag till ett fokus på social rättvisa och trygghet för alla.

Beatrice Schönning är påverkansansvarig på Amnesty International, Sverige

Vad är målet med detta arbete, vad vill Amnesty se för resultat?

Vi ser att det finns behov av att nyansera den politiska debatten och få in ett rättighetsperspektiv, vi vill väcka opinion för mänskliga rättigheter och en rättighetsbaserad politik. Vi tror också att kunskapen om mänskliga rättigheter måste bli högre i Sverige.

Vi ser också att det är viktigt att vi som stor människorättsorganisation med bred plattform delar med oss av vårt utrymme till dem som berörs av olika MR-frågor. Precis som i vårt arbete mot andra länder ska vi visa solidaritet med individer, organisationer och människorättsförfarare som verkar i Sverige och lyfta deras berättelser. Sist men inte minst behöver Amnesty fortsätta växa som gräsrotsrörelse för att vara en kraft för förändring i Sverige och världen. Vi hoppas att fler ska få upp ögonen för oss som organisation och vilja bli aktiva i Amnesty.

Vad kommer sen då? Svenska folket har gjort sitt val, hur fortsätter Amnesty efter september? Blir valplattformen inaktuell eller kommer det en 2.0?

Vissa av frågorna vi lyfter, som rättvisa och vård för våldtäktsöverlevare, är frågor som Amnesty arbetat med under lång tid. Andra frågor, som rätten till bostad, är nyare för oss i svensk kontext. På årsmötet i maj klubbade medlemmarna vår nya strategi som sträcker sig till 2030. I strategin syns de frågor vi lyfter i valplattformen. Vårt valarbete bör alltså ses som startskottet för vår nya strategiska period, och mer arbete kring frågorna är att vänta.

Valplattformen blir även startskottet för vårt politiska påverkansarbete under kommande mandatperiod. Just nu vänder vi oss brett, till alla nuvarande riksdagspartier, och ber dem att återigen ställa sig bakom de mänskliga rättigheterna så som Sverige faktiskt lovat att respektera och garantera dem. När en ny regering väl är på plats kan vi dra igång med nästa fas av påverkansarbetet.

Till sist, vad säger du till den som vill engagera sig och bli en aktiv del i arbetet med frågorna i valplattformen?

Amnesty har och kommer alltid arbeta för att mänskliga rättigheter ska gälla alla, överallt i hela världen. Men jag tycker det är viktigt att vi också belyser att det finns en hel del jobb för Sveriges kommande regering att göra på hemmaplan. Vi ser också ett behov av att belysa vad mänskliga rättigheter faktiskt betyder i Sverige. Därför måste vi hjälpas åt: vi måste ut på gator och torg och starta samtal, ställa frågor om mänskliga rättigheter till partierna i valstugorna och sprida våra budskap i media och på sociala medier. Hoppas du vill vara med!

SÅ HÄR KAN DU ENGAGERA DIG ELLER STÖDJA AMNESTY

Du kan skriva under någon av våra aktioner på amnesty.se/agerahub. Du kan bidra med pengar som finansierar våra utredningar, vårt påverkansarbete och vårt arbete med Amnestyfonden. Du kan dela de rapporter, upprop och namninsamlingar som vi lägger upp på sociala medier. Du kan engagera dig i en grupp och jobba mer fokuserat med en fråga. Du kan agera på egen hand. Varje insats gör skillnad. Därför är du viktig för Amnestys arbete för mänskliga rättigheter. Tack!

STARTA EN EGEN INSAMLING

Det är enkelt och roligt. Starta din insamling på min-insamling.amnesty.se. Dela och inspirera ditt nätverk att stödja din insamling, och se den växa i realtid.

BLI MÅNADSGIVARE VIA AUTOGIRO PÅ AMNESTY.SE

Genom att ge via autogiro räcker din gåva längre och får en långsiktig effekt, så att ännu mer kan gå till ändamålet. Du väljer belopp och kan ändra eller avsluta när du vill.

AMNESTY ALERT

Amnesty Alert är ett kostnadsfritt sms-nätverk för att hindra akuta människorättskränkningar. Som medlem i nätverket får du ett sms om en akut händelse och genom att svara JA ställer du dig bakom vårt krav. Gå med här amnesty.se/alert

BLI AKTIV

Oavsett hur du väljer att engagera dig gör din insats vårt arbete för mänskliga rättigheter starkare. [Läs mer på amnesty.se/bliaktiv](https://amnesty.se/bliaktiv)

STÖD AMNESTYS ARBETE MED EN GÅVA

Du kan alltid stödja Amnestys arbete via Swish 900 07 20 eller på amnesty.se samt plusgiro 900072-0 och bankgiro 900-0720

Vill du veta mer om att testamentera till Amnesty? Kontakta oss på testamenten@amnesty.se

HANDLA I AMNESTYBUTIKEN

Köp hållbart producerade produkter till dig själv eller att ge bort på butik.amnesty.se!

HUMAN RIGHTS ARE MY PRIDE

VISA VAD DU STÅR FÖR.
KÖP DITT ARMBAND IDAG!
[AMNESTY.SE/PRIDE2022](https://www.amnesty.se/pride2022)

MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER ÄR INGET VAL

Sverige, och därmed våra politiker, har lovat att stå bakom de mänskliga rättigheterna. Att respektera och garantera dem för alla som bor här.

Trots det har många i Sverige inte en trygg plats att bo på. Människor utsätts för rasism, diskriminering, hot och våld på grund av vilka de är.

Sexuellt våld är utbrett och överlevare får sällan upprättelse. Urfolks rättigheter tas inte på allvar och klimatkrisen påverkar samers sätt att leva.

Varje gång politikerna ställer rättighet mot rättighet, grupp mot grupp och människa mot människa bryter de mot det här löftet.

Vi ska inte tvingas välja, och ingen rättighet är viktigare än någon annan. De mänskliga rättigheterna är tydliga och definitiva. Det är inget val. Inget man väljer, eller väljer bort, när det passar. De mänskliga rättigheterna är ett krav, ett måste – och ett löfte.

Det är dags att vi påminner politikerna om vad de faktiskt har lovat.

www.amnesty.se/ingetval

@amnestysverige

AMNESTY
INTERNATIONAL

BRÅKA FRÅN GRAVEN

Ta kampen mot förtryckare och orättvisor även efter din död. Skriv in Amnesty International i ditt testamente så hjälper vi dig att fortsätta kämpa för mänskliga rättigheter så länge det behövs.

Läs mer om hur du kan inkludera Amnesty i ditt testamente på amnesty.se/testamente

90 SVENSK
KONTO INSAMLINGS
KONTROLL

AMNESTY
INTERNATIONAL

Kan en Postkodlott bidra till ett öppnare och friare samhälle?

Det kanske låter konstigt, men på sätt och vis kan en lott faktiskt bidra till ett öppnare och friare samhälle. Eftersom hela överskottet från Postkodlotteriets försäljning går till 59 viktiga organisationer, bland andra Amnesty International som kämpar för att stärka de mänskliga rättigheterna. Tack vare alla som har eller har haft en Postkodlott har Amnesty hittills fått ta emot 217 miljoner kronor.

Det är det allra bästa med Postkodlotteriet.

Men det finns en sak till som är väldigt bra, och det är att du kan vinna tillsammans med dina grannar, samtidigt som du bidrar.

Visste du att nästan en miljon människor i Sverige är med i Postkodlotteriet? Det är fantastiskt, vilken kraft! Nästan en miljon människor som delar drömmen om att vinna stort – och drömmen om en bättre värld.

Köp lott eller läs mer på postkodlotteriet.se

Åldersgräns 18 år. Gå in på stodlinjen.se om du eller en anhörig spelar för mycket. Mer info på postkodlotteriet.se

SVENSKA
POSTKOD
LOTTERIET

Amnesty Press
@amnestypress

Startsida
Inlägg
Foton
Om
Community

Läs mer

Skicka meddelande

DU FÖLJER VÄL AMNESTY PRESS PÅ FACEBOOK?

MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER ETT HELT ÅR!

PRENUMERERA PÅ AMNESTY PRESS.

☐

Ja, jag vill prenumerera på Amnesty Press. Fyra nr per år kostar 200 kr. Skicka mig ett inbetalningskort.

☐

Ja, jag vill bli medlem. För 240 kronor om året ingår Amnesty Press i ditt medlemskap.

FÖR- OCH EFTERNAMN:

ADRESS:

POSTNUMMER OCH ORT:

TELEFONNUMMER:

Beställ via e-post: distributionen@amnesty.se eller skicka in kupongen i ett kuvert till Amnesty International, svarspost 110 610 800, Box 4719, 116 92 Stockholm

HANDLA PÅ BUTIK.AMNESTY.SE

HANDLA I AMNESTYBUTIKEN

- ✓ Hållbart producerade produkter
- ✓ Bidrar till Amnestys arbete för mänskliga rättigheter
- ✓ Perfekta att ge bort
- ✓ Visar att du tar ställning

Köp till dig själv eller att ge bort på [butik.amnesty.se!](https://butik.amnesty.se)

REA REA REA REA

SOMMARREA

HANDLA PÅ BUTIK.AMNESTY.SE

AMNESTY
INTERNATIONAL

AMNESTY SVERIGES ÅRSMÖTE

Årsmötet 2022 är över. Från styrelsens sida börjar ett år av arbete med de beslut som fattades. Eftersom vi har arbetat en hel del med den nationella strategin känns det

både roligt och skönt att den, med en del ändringar, nu har fastställts.

Även detta år var årsmötet digitalt. Det finns, som med allt annat, både för och nackdelar med ett digitalt möte. Fördelen är att fler personer kan delta, då de inte behöver resa. Nackdelen är så klart att mötet mellan oss medlemmar inte blir lika fantastiskt, som när vi träffas fysiskt.

Jag har nu hunnit med några årsmöten, både på plats och digitalt, och jag har lärt mig otroligt mycket av alla er jag mött. Hur den demokratiska processen får ta tid och hur vi vänder och vrider på alla frågor. Jag hoppas vi får tillfälle att ses snart igen. Jag längtar efter er.

Jag tror att ni medlemmar, som liksom jag har varit med länge i Amnesty, aldrig kunde tro att världen skulle utvecklas åt det håll den nu gjort. Jag gick med i Amnesty för att kämpa för fångar, att de skulle få en rättvis rättegång, för att strida mot dödsstraff och tortyr. Inte kunde jag ana att jag 35 år senare skulle kämpa för aborträtten och demokrati. Denna demokrati som jag nu inser att jag faktiskt tog ganska mycket för given.

Det skrämmer mig enormt mycket att vi har ett val i Sverige i höst, som känns så osäkert och att vi har krafter även i vårt land som vill rucka på demokratiska frågor och överenskommelser som vi har skrivit under.

Jag känner mig enormt ödmjuk över att jag är liten i en stor värld, men i vår organisation är vi många och vi vet att tillsammans kan vi uträtta mirakel.

Vi är många som fortsätter att kämpa för en rättvis värld där de mänskliga rättigheterna står högst på dagordningen. Vår nationella och internationella strategi kommer att leda oss i den riktningen.

Det mest självklara är inte längre självklart, vi måste diskutera och lära om. Vi måste hitta argument och lära våra unga om demokrati och mänskliga rättigheter och gemensamt ställa oss frågan vilken värld vi vill ha.

Jag hoppas verkligen att vi snart möts. Vi behöver kraften från varandra i en värld som blir mer och mer kall och hård. Vi måste samla mod och trygghet hos varandra, lita på att vi vill åt samma håll, att vi står enade, åtminstone i de stora frågorna, och att vi genom den styrkan orkar kämpa tillsammans.

Det är nu tre månader sedan Ryssland invaderade Ukraina. Det är verkligen inte det enda kriget i världen, men det kom oss väldigt nära. Vi har aldrig haft så många flyktingar i världen som vi har idag. Vi vet att de riskerar allt när de lämnar sina hem. De riskerar sina liv längs livsfarliga vägar till havs och land, de riskerar utsättas för våld och olika typer av övergrepp. Våra medmänniskor runt om i världen flyr från våldsamheter, svält, förföljelser och klimatförändringar.

Min dröm är att varenda en av dessa människor vet att det finns människor i en organisation som heter Amnesty International, som arbetar för deras rättigheter, som inte blundar, som försöker påverka och som kämpar för att de mänskliga rättigheterna ska gälla alla – nu och i framtiden.

CLARA GUSTAFSSON, LEDAMOT

STYRELSENS HÖRNA

POSTTIDNING B

Avsändare:
Amnesty International
Box 4719
116 92 Stockholm

Begränsad eftersändning.
Vid definitiv eftersändning återsänds
försändelsen med den nya adressen
på baksidan (ej adressidan):

ANNONS

JELASSI - MONA MASROUR - LINA

**DEN 1 SEPTEMBER ÄR DET
DAGS FÖR KONSERT!**

**TILLSAMMANS MED KOLLEKTIV SORG
BJUDER VI PÅ EN HELKVÄLL MED
MUSIK,
SPOKEN WORD
OCH UTSTÄLLNING.**

**VAR DU BOR SKA INTE AVGÖRA DINA
FÖRUTSÄTTNINGAR OCH RÄTT TILL TRYGGHET.
DÄRFÖR SAMLAS VI DEN FÖRSTA SEPTEMBER
PÅ DEBASER HORNSTULL I STOCKHOLM.**

**BLI MEDLEM I AMNESTY OCH
RESERVERA DIN BILJETT IDAG!**

KOLLEKTIV
SORG

